

Ledningsprojekt
Tillståndsärenden

Nätutbyggnad

2021-06-21

2017/298

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Redogörelse för genomförda samråd för en ny 400 kV ledning från Messaure i Jokkmokks kommun till korsningspunkten av Torne älv, vid Risudden i Övertorneå kommun, Norrbottens län

Samrådsredogörelsen omfattar de samråd som genomförts inför ansökan om koncession för en ny 400 kV ledning från Messaure i Jokkmokks kommun till korsningspunkten av Torne älv, vid Risudden i Övertorneå kommun, Norrbottens län. Dessa samråd utgörs av: avgränsningssamråd enligt 6 kapitlet miljöbalken, samråd enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 347/2013 (den så kallade PCI-förordningen) samt samråd enligt Konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (den så kallade Esbo-konventionen). Samrådsredogörelsen omfattar även samråd inför ansökan om tillstånd enligt 7 kapitlet 28a § miljöbalken för den nya 400 kV ledningen som kommer beröra Natura 2000-områdena Råneälven samt Torne och Kalix älvsystem.

För att förbättra marknadsintegrationen och utjämna elpriser mellan Finland och övriga Norden planerar Svenska kraftnät tillsammans med den finska transmissionsnätoperatören Fingrid Abp en ny växelströmsförbindelse mellan Sverige och Finland. Avsikten är att förbindelsen även ska medföra ökad försörjningssäkerhet i Finland, bättre utnyttjande av reglerresurser på båda sidor av gränsen och minskad klimatpåverkan från fossil elproduktion. I praktiken innebär den planerade förbindelsen att en ny kraftledning byggs som komplement till de två transmissionsnätledningarna som finns mellan Sverige och Finland i dagsläget. Det kommer innebära att elhandelskapaciteten mellan Sverige (elområde SE1) och Finland ökar med ca 40–45 %.

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200
172 24 SUNDBYBERG
STUREGATAN 1

WWW.SVK.SE
REGISTRATOR@SVK.SE

TEL 010 475 80 00
FAX 010 475 89 50

För att bygga eller använda elektriska starkströmsledningar i Sverige krävs enligt ellagen (1997:857) tillstånd, så kallad nätkoncession för linje. Då en luftledning med en spänningsnivå på minst 220 kV och en längd av minst 15 km alltid bedöms innebära betydande miljöpåverkan ska en specifik miljöbedömning göras och samordnas enligt 6 kapitlet 28–46 §§ miljöbalken. Den specifika miljöbedömningen innefattar bland annat samråd om hur miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) ska avgränsas, framtagande av en MKB samt att den skickas till den tillståndsgivande myndigheten som i sin tur skickar ut den på remiss och gör den slutliga miljöbedömningen. Vanligtvis tar Energimarknadsinspektionen beslut om koncession kan beviljas i nätkoncessionsärenden, men i detta fall kommer regeringen avgöra den slutliga koncessionsprövningen eftersom det rör sig om en landsgränsöverskridande verksamhet. Avgränsningssamrådet som ingår i denna process avser bland annat verksamhetens lokalisering, omfattning och utformning samt de miljöeffekter som verksamheten kan antas medföra. Därutöver behandlas innehåll och utformning av MKB:n.

Avgränsningssamrådet ska enligt 6 kapitlet 30 § miljöbalken ske med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten. Samrådet är en möjlighet för berörda att lämna synpunkter avseende den planerade verksamheten.

Detta projekt är även ett så kallat PCI (Project of Common Interest), vilket innebär att det har klassats som ett projekt av gemensamt intresse av EU. Det innebär att projektets genomförande har en särskilt viktig funktion för den gemensamma europeiska elmarknaden för att nå EU:s energimål om en prisvärd, säker och hållbar elförsörjning. PCI-projekt omfattas av EU:s förordning nr 347/2013 som bland annat anger att den planerade förbindelsen med Finland ska betraktas som ett angeläget allmänt intresse och att handläggningen av ärendet ska prioriteras hos berörda myndigheter. Bestämmelserna i PCI-förordningen får för svensk del innebörden att ett projekt av gemensamt intresse ska ges samma status som ett riksintresse för energidistribution enligt 3 kapitlet 8 § andra stycket miljöbalken. Samråd enligt 6 kapitlet miljöbalken tillgodoser i huvudsak samma krav som samråd som ska ske enligt förordning (EU) nr 347.

Eftersom projektet är gränsöverskridande och även berör Finland har samråd enligt Esbokonventionen (FN:s/ECE:s konvention om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang E/ECE/1259, FördrS 67/1997) genomförts, vilket innebär att grannländer och allmänheten måste informeras och ges möjlighet att

lämna synpunkter vid planerade projekt vid gränsöverskridande sammanhang.¹ Naturvårdsverket skickade ett översatt underlag till Miljöministeriet i Finland, som är Naturvårdsverkets finska motsvarighet. Miljöministeriet har i sin tur skickat ut underlaget på remiss till finska instanser och berörda fastighetsägare för att inhämta synpunkter på huruvida Finland bör delta i det svenska MKB-förfarandet.

Denna samrådsredogörelse syftar till att beskriva samrådets genomförande, vad som framkommit vid samråden samt redogöra för resultatet av Svenska kraftnäts ställningstagande avseende inkomna synpunkter. Därutöver redogörs för hur utformningen av MKB utvecklas och avgränsas utifrån inkomna synpunkter. Synpunkterna tillsammans med övrig information är viktiga för att planera koncessionslinjen med minsta möjliga påverkan för människors hälsa och för miljön.

Beslut om denna redogörelse har fattats av enhetschef Tillstånd Katarina Larsson efter föredragning av delprojektledare Tillstånd Matilda Björkheden.

Sundbyberg, den 21 juni 2021

Katarina Larsson

¹ <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/Internationellt-miljoarbete/miljokonventioner/Esbokonventionen/>

Innehåll

1	Samrådets genomförande	6
1.1	<i>Innan samråden</i>	6
1.2	<i>Om avgränsningssamrådet</i>	8
1.3	<i>Efter avgränsningssamrådet</i>	9
1.4	<i>Kompletterande avgränsningssamråd</i>	10
1.4.1	<i>Syfte med det kompletterande avgränsningssamrådet</i>	10
1.5	<i>Efter genomförda samråd</i>	11
1.6	<i>Redogörelse för uppfyllande av kraven på samråd</i>	11
1.6.1	<i>Samråd enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 347 (PCI-förordningen)</i>	12
1.6.2	<i>Avgränsningssamråd enligt 6 kapitlet 29–32 §§ miljöbalken</i>	12
1.6.3	<i>Samråd enligt Konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (den så kallade Esbokonventionen)</i>	13
2	Inkomna yttranden vid avgränsningssamråd	14
2.1	<i>Länsstyrelse och kommuner</i>	15
2.2	<i>Sektorsmyndigheter enligt hushållningsförordningen</i>	19
2.3	<i>Övriga myndigheter</i>	22
2.4	<i>Rennäring och berörda samebyar</i>	23
2.4.1	<i>Dialog med samebyar</i>	23
2.4.2	<i>Inkomna skriftliga yttranden under avgränsningssamrådet</i>	35
2.5	<i>Intresseföreningar och övriga aktörer</i>	38
2.6	<i>Berörda fastighetsägare och allmänheten</i>	41
2.6.1	<i>Dialog innan samråd</i>	41
2.6.2	<i>Delområde 1, 2 och 3</i>	43
2.6.3	<i>Delområde 4</i>	43
2.6.4	<i>Delområde 5</i>	47
3	Samråd enligt Esbokonventionen	49

4	Inkomna yttranden vid kompletterande samråd	52
4.1	Länsstyrelse och kommuner	52
4.2	Sektorsmyndigheter enligt hushållningsförordningen.....	57
4.3	Övriga myndigheter	59
4.4	Intresseföreningar och övriga aktörer	60
4.5	Rennäring och berörda samebyar	64
4.5.1	Dialog med samebyar kompletterande samråd	64
4.5.2	Inkomna skriftliga yttranden kompletterande samråd.....	66
4.6	Berörda fastighetsägare och allmänheten.....	66
4.6.1	Delsträcka 5.....	66
5	Generella synpunkter om förslaget	68
5.1	Produktions- och inkomstbortfall, minskat fastighetsvärde och investeringar.....	68
5.2	Lokalisering och teknisk utformning	69
5.3	Konsekvenser för rennäringen	72
5.4	Konsekvenser för kulturmiljön och rekreation.....	72
5.5	Konsekvenser för turism	73
5.6	Hur miljökonsekvensbeskrivningen utvecklas efter inkomna synpunkter.....	73
5.6.1	Förändring av innehåll och utformning av MKB.....	73
5.6.2	Ytterligare utredningar inför framtagande av MKB.....	74
5.6.3	Avgränsningar av MKB.....	74
	Bilageförteckning.....	75

1 Samrådets genomförande

Samrådsunderlag för avgränsningssamrådet som genomfördes våren 2020 återfinns i bilaga 1. Avgränsningssamråd enligt 6 kapitlet 29–32 §§ miljöbalken har skett med länsstyrelsen, berörda kommuner och de enskilda som kan antas vara särskilt berörda av verksamheten samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten eller åtgärden, se sändlista i bilaga 2.

Underlaget för avgränsningssamråd utgjorde även underlag för samråd inför ansökan om tillstånd enligt 7 kapitlet 28a § miljöbalken angående åtgärder vid berörda Natura 2000-områden. Samråds-kretsen var därmed densamma. Det är berörd länsstyrelse eller i vissa fall regeringen som beslutar om tillåtligheten om passager genom Natura 2000-områden.

Projektet är klassat som ett projekt av gemensamt intresse av EU (PCI). Till följd av detta har Svenska kraftnät tagit fram ett koncept för allmänhetens medverkan, som godkänts av Energimarknadsinspektionen, enligt ställda krav i PCI-förordningen. Detta koncept innehåller information om projektet, genomförda åtgärder, planerade åtgärder, avgränsningssamråd, berörda och tillfrågade intressenter, inbjudan, planerade möten, tidplan och personella resurser. En PCI-broschyr distribuerades tillsammans med utskicket av samrådsinbjudan och broschyren har även distribuerats lokalt på publika platser i berörda kommuner. Som en del av PCI-klassningen måste projektet samrådats offentligt innan ansökan skickas in för beslut.

Samråd har även skett enligt Esbokkonventionen om MKB i ett gränsöverskridande sammanhang. Sammanfattning av samrådet enligt Esbokkonventionen redovisas i avsnitt 3.

Särskild dialog har förts med de berörda samebyarna. Dialoger inleddes under 2018 med samebyarna och har därefter fortsatt under 2019, 2020 och 2021. Dialogen kommer fortgå under hela projektet. Sammanfattningar av dialoger som utfördes i samband med avgränsningssamrådet redovisas i avsnitt 2.4.1.

1.1 Innan samråden

Som en del av projektets utredningsfas genomförde Svenska kraftnät under maj och juni 2018 tidiga informationsmöten med länsstyrelsen och berörda kommuner.

Mötena syftade till att ge tidig information om varför ledningen behövs och kring föreslagen utformning.

Svenska kraftnät genomförde inledningsvis en lokaliseringsutredning som inkluderade fördjupad dialog (så kallad myndighetsdialog) med kommuner, länsstyrelser, andra särskilt berörda myndigheter såsom Försvarmakten och berörda samebyar. Myndighetsdialogen genomfördes under vintern/våren 2018/2019 och avsåg olika alternativa utredningskorridorer i syfte att inhämta ytterligare information om dessa inför beslut om val av korridor.

I det tidiga planeringsskedet utreddes även alternativa stationslägen för anslutningen av den planerade kraftledningen samt alternativa korsningspunkter över Torne älv. Läget för den anslutande transmissionsnätsstationen och korsningspunkten över Torne älv utgör förutsättningar för den fortsatta planeringen. De nätanalyser som gjordes visade att transmissionsnätsstation Messaure var den mest fördelaktiga nätlösningen. Sju gränskorsningspunkter längs Torne älv identifierades och utreddes av både Svenska kraftnät och Fingrid. Även utredningskorridorer kopplade till samtliga gränskorsningspunkter identifierades och utreddes översiktligt. Korridorerna var i detta skede cirka en (1) kilometer breda för att det skulle vara möjligt att undvika mindre objekt i senare skeden. Valet av gränskorsningspunkt gjordes i samarbete mellan Svenska kraftnät och Fingrid. Det avgörande vid bedömningen av de utredda gränskorsningspunkterna var att hitta en eller flera korsningspunkter som sammantaget var lämpliga, sett ur så väl svensk som finsk synvinkel. Risudden valdes som korsningspunkt.

Efter att korsningspunkt över Torne älv hade valts återstod fyra möjliga utredningskorridorer. Dessa utredningskorridorer har bedömts vara tekniskt genomförbara och ge minst påverkan på rennäring, boendemiljö, natur- och kulturmiljö, naturresurser och riksintressen jämfört med övriga studerade alternativ.

Lokaliseringsutredningen, inklusive myndighetsdialogen, har tillsammans med genomförd byggbarhetsanalys gett Svenska kraftnät fördjupade underlag för att ta beslut om val av korridor. Valet av korridor för fortsatta utredningar beror till stor del på Försvarmaktens synpunkter i myndighetsdialogen, då det är svårt att finna en framkomlig väg förbi totalförsvarets riksintresseområden. Även andra intressen som exempelvis rennäring, andra riksintressen, skyddade naturmiljöer, fornlämningar, tekniska aspekter och övriga synpunkter som inkommit under myndighetsdialogen bidrog till vald korridor.

Eftersom verksamheten ska antas medföra betydande miljöpåverkan enligt 6 § punkt 6 miljöbedömningsförordningen (2017:966) har något undersökningssamråd enligt 6 kapitlet 24 § första stycket miljöbalken inte skett.

1.2 Om avgränsningssamrådet

Samrådet genomfördes som ett samordnat avgränsningssamråd enligt 6 kapitlet 29–32 §§ miljöbalken, Natura 2000-samråd enligt 7 kapitlet 28a §, PCI-samråd och samråd enligt Esbokkonventionen. Samma underlag användes för de olika samråden, med undantag för underlaget som användes till samråd enligt Esbokkonventionen. Där användes ett översatt underlag från svenska till finska i en förkortad version innehållande den viktigaste informationen om projektet.

Samrådet inleddes med ett utskick 16–18 mars 2020 av samrådsinbjudan samt även en informationsbroschyr enligt PCI till fastighetsägare samt delägare av samfälligheter. Samrådsinbjudan (se bilagorna 3, 4 och 5), med hänvisning till var underlag kan laddas ned, skickades till länsstyrelsen, kommuner, sektorsmyndigheter enligt hushållningsförordningen, övriga myndigheter, intresseorganisationer, övriga aktörer och berörda fastighetsägare, se bilaga 2 sändlista. De fastigheter och samfälligheter som låg inom utredningskorridoren ansågs vara berörda av verksamheten (cirka 300 stycken fastighetsägare och 35 stycken samfälligheter). Svenska kraftnät önskade ursprungligen synpunkter fram till den 17 maj 2020, men samrådsperioden förlängdes till den 8 juli då samrådsmöten med allmänheten fick flyttas fram på grund av den rådande coronaviruspandemin. Annonsering om avgränsningssamråd skedde i Norrbottens-Kuriren (NK) och Norrländska Socialdemokraten (NSD) den 21 mars och 4 april 2020, Överkalix-Nytt den 25 mars 2020, Haparandabladet den 7 april 2020 och Övertorneå-Nytt den 22 april 2020, se bilaga 6 annonsering i dagstidningar.

Samrådsmöten hölls digitalt med länsstyrelsen i Norrbottens län, Jokkmokks kommun, Gällivare kommun, Överkalix kommun, Övertorneå kommun och sex samebyar där projektet presenterades och frågor besvarades. Bodens kommun erbjöds samrådsmöte men avstod.

Planen var inledningsvis att komplettera avgränsningssamrådet med informationsmöten i form av öppet hus för exempelvis berörda fastighetsägare och allmänhet där Svenska kraftnät skulle presentera projektet och svara på frågor. Mot bakgrund av den rådande coronaviruspandemin fick dessa informationsmöten ställas in och ersättas med ett digitalt informationsmöte online. Informationsbrev om att de planerade

öppna husen ställdes in skickades till intresseorganisationer per mail den 1 april 2020 och till fastighetsägare samt samfällighetsägare via brev 2 april 2020.

Inbjudan till digitalt samrådsmöte skickades per mail respektive brev till intresseorganisationer, fastighetsägare och samfällighetsägare den 28 maj 2020. Mötet annonserades även i följande tidningar: Norrbottenskuriren (NK) och Norrländska Socialdemokratern (NSD) den 29 och 30 maj 2020, Haparandabladet den 29 maj 2020 och ÖverkalixNytt den 3 juni 2020, se bilaga 6 annonsering i dagstidningar.

Det digitala samrådsmötet för allmänheten sändes live via Youtube den 16 juni 2020. Under det digitala samrådsmötet hade deltagarna möjlighet att skicka in frågor med hjälp av tjänsten slido.com som besvarades under en frågestund under andra halvan av sändningen. De frågor som inte hanns med eller som inte kunde besvaras under direktsändningen besvarades skriftligt i efterhand på projektets webbplats. Protokoll fördes inte på detta informationsmöte men sändningen finns att ta del av i efterhand. Länk till den inspelade livesändningen ligger kvar på projektets webbplats².

1.3 Efter avgränsningssamrådet

Under samrådet som genomfördes våren 2020 identifierades svårigheter med framkomligheten i delområde 2 i Gällivare kommun på grund av oklarheter kring möjligheten att passera befintligt naturreservat Karsberget och det då blivande naturreservatet Stor-Pållar (Länsstyrelsen i Norrbotten har fattat beslut om att inrätta området som naturreservat 23 mars 2021) samt motstående, geografisk sammanfallande, intressen utanför naturreservaten. Utmaningarna bestod främst av höga naturvärden inom delområdet samt rennäringens och totalförsvarets intressen. Kunskaperna om intressen och värden inom delområde 2 som helhet varierar och det finns kunskapsluckor (läs mer i avsnitt 1.5.1 i samrådsunderlaget för det kompletterande samrådet, bilaga 10).

I samband med de fördjupade artinventeringarna som genomfördes under sommaren 2020 gjordes fynd av mycket höga naturvärden på en plats längs föreslagen ledningssträckning inom delområde 3.

Med den information som framkom i avgränsningssamrådet samt vid inventeringarna som genomfördes under 2020 fastslog Svenska kraftnät att ytterligare utredningar krävdes i delområde 2 och 3.

² www.svk.se/messaure-keminmaa

Gällande delområde 2 arbetades alternativa sträckningar och utformningar fram och ytterligare dialog genomfördes med länsstyrelsen då de föreslog tillkommande sträckningar för den planerade ledningen inom delområde 2 att utreda. I delområde 3 tog Svenska kraftnät fram ett nytt förslag på ledningssträckning för att undvika det identifierade området med mycket högt naturvärde. De alternativa sträckningarna och utformningarna för delområde 2 och 3 samråddes i ett kompletterande avgränsningssamråd, se avsnitt 1.4.

1.4 Kompletterande avgränsningssamråd

Det kompletterande avgränsningssamrådet, enligt 29–32 §§ 6 kapitlet miljöbalken, inleddes med ett utskick under perioden 11-15 december 2020. Samrådsinbjudan innehöll information om det kompletterande samrådet samt hänvisning till var underlag kan laddas ned. Inbjudan skickades till länsstyrelsen, kommuner, sektorsmyndigheter enligt hushållningsförordningen, övriga myndigheter, samebyar, intresseorganisationer, övriga aktörer och berörda fastighetsägare, se bilaga 2 sändlista och följebrev i bilagorna 11, 12, 13 och 14. Alla fastighetsägare som varit berörda längs hela sträckan mellan Messaure till Risudden har fått möjlighet att yttra sig om de alternativa sträckningarna i det kompletterande samrådet. Svenska kraftnät önskade synpunkter senast den 22 januari 2021.

Samrådsunderlaget för det kompletterande samrådet finns i bilaga 10. Lista över yttranden som inkom under det kompletterande samrådet redovisas i bilaga 16.

Information om det kompletterande samrådet annonserades även i NK och NSD den 12 december 2020, Överkalix-Nytt och Haparandabladet den 16 december 2021 samt i Post- och Inrikes Tidningar den 14 december 2020, se annonser i bilaga 15. Ingen annonsering skedde i Övertorneå-Nytt i det kompletterande samrådet, eftersom tidningens täckningsområde bedömdes täckas av annonseringen i Haparandabladet.

Det kompletterande avgränsningssamrådet omfattade även samråd enligt 7 kapitlet miljöbalken angående Natura 2000 samt PCI-samråd. Eftersom inte Finland berörs av det kompletterande samrådet omfattades inte detta samråd av Esbokonventionen.

1.4.1 Syfte med det kompletterande avgränsningssamrådet

Svenska kraftnät har efter avgränsningssamrådet utvärderat områdena inom delområde 2 och 3 och tagit fram alternativa sträckningsförslag och alternativ utformning. Syftet med det kompletterande samrådet var att få återkoppling på de alternativa sträckningarna och den alternativa utformningen, samt öka kunskapen om viktiga intressen som natur- och kulturvärden i området.

Under det kompletterande samrådet gavs berörd länsstyrelse, berörda kommuner, myndigheter, intresseorganisationer, samebyar, fastighetsägare samt allmänheten möjlighet att yttra sig. Inkomna yttranden under det kompletterande samrådet samt Svenska kraftnäts bemötanden till dessa redovisas i kapitel 4.

1.5 Efter genomförda samråd

Svenska kraftnät skickade ut nyhetsbladet "Nytt om" i november 2020 till berörda markägare med information om projektets framdrift och viktiga milstolpar för projektet. För mer detaljerad information om projektet samt detaljerade kartor hänvisades till: www.svk.se/messaure-keminmaa. När Svenska kraftnät tagit fram och beslutat om den koncessionslinje som man avser att söka koncession för kommer detta att meddelas de berörda genom direktutskick samt information på hemsidan.

Arbetet med att sammanställa inkomna yttranden påbörjades efter samrådstidernas utgång. I denna samrådsredogörelse beskrivs hur samråden har genomförts och innehåller en redogörelse av inkomna yttranden. Till samrådsredogörelsen bifogas listor över inkomna yttranden, se bilaga 7 och 16.

Efter samrådet har arbetet med att förfina förslaget för en ny sträckning mellan Messaure och Risudden fortsatt. Bland annat har Svenska kraftnät utrett en alternativ sträckning vid Kanibäcken samt genomfört ytterligare utredningar inom delområde 2 och vid Ol-Larsberget i delområde 3, vilka redogörs för i kommande MKB. Inkomna synpunkter under samrådsprocessen beaktas under arbetet med att ta fram en förordad koncessionslinje. Därefter utförs ytterligare utredningar för att i nästa steg ta fram en MKB.

1.6 Redogörelse för uppfyllande av kraven på samråd

Denna samrådsredogörelse redogör för uppfyllande av kraven på samråd för:

- > PCI-förordningens bestämmelser om allmänhetens medverkan
- > 6 kapitlet miljöbalken (inklusive samråd inför ansökan om Natura 2000-tillstånd)
- > Esbokonventionen

1.6.1 Samråd enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 347 (PCI-förordningen)

Samråd enligt 6 kapitlet miljöbalken tillgodoser i huvudsak samma krav som samråd som ska ske enligt förordning (EU) nr 347. PCI-förordningens bestämmelser och riktlinjer (Artikel 9 och bilaga VI) om insyn och allmänhetens medverkan uppfylls genom att följande åtgärder, i enlighet med koncept för allmänhetens medverkan, genomförts:

- > Myndighetsdialog, se avsnitt 1.1.
- > Avgränsningssamråd och kompletterande avgränsningssamråd för delområde 2 och 3, se avsnitt 1.2 och 1.4. Samrådsunderlagen bifogas som bilaga 1 och 10. Sändlistan och inbjudan till samråd bifogas som bilaga 2, 3, 4, 5, 11, 12, 13 och 14. Inkomna yttranden redovisas i bilaga 7 och 16.
- > En kortfattad informationsbroschyr har tagits fram, bilaga 17. Denna finns tillgänglig på projektets webbplats och bifogades med inbjudan till samråd till fastighetsägare och delägare av samfälligheter.
- > På projektets webbplats finns en icke teknisk sammanfattning som redogör för projektets aktuella status, handlingar av vikt för allmänheten, kontaktuppgifter och frågor och svar om projektet.

1.6.2 Avgränsningssamråd enligt 6 kapitlet 29–32 §§ miljöbalken

Kraven för avgränsningssamråd (se avsnitt 1.2 och 1.4) enligt 6 kapitlet 29–32 §§ miljöbalken uppfylls genom följande:

- > Samrådet har genomförts inför arbetet med MKB och omfattade den nya kraftledningens föreslagna lokalisering. Samtliga utredda korridorer visades och huvudalternativet presenterades närmare. Därutöver presenterades en föreslagen ledningssträckning inom förespråkad korridor. Vidare omfattade samrådet kraftledningens utformning, de miljöeffekter som kraftledningen kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser samt om MKB:ns innehåll och utformning. Samrådsunderlagen bifogas som bilaga 1 och 10.
- > Avgränsningssamrådet skedde med länsstyrelsen, berörda kommuner och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av kraftledningen samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av kraftledningen. Sändlistan och inbjudan till samråd bifogas som bilaga 2, 3, 4, 5, 11, 12, 13 och 14.

- > Avgränsningssamrådet genomfördes och samrådsunderlaget publicerades i så god tid att det gav utrymme för ett meningsfullt samråd innan Svenska kraftnät påbörjade utformningen av MKB:n och den slutliga tillståndsansökan. Avgränsningssamrådet pågick under tidsperioden 16 mars till 8 juli 2020 och det kompletterande avgränsningssamrådet pågick under tidsperioden 11 december 2020 till 22 januari 2021.
- > Samrådet omfattade även planerade åtgärder som kan komma att påverka miljön i berörda Natura 2000-områden. En separat MKB kommer upprättas för ansökan om Natura 2000-tillstånd. Samrådet syftade till att säkerställa att Natura 2000-MKB:n får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen.

1.6.3 Samråd enligt Konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (den så kallade Esbokonventionen)

Samråd enligt den så kallade Esbokonventionen har genomförts genom att ett förkortat underlag på svenska och finska, se bilaga 8, har skickats av Naturvårdsverket till Miljöministeriet i Finland. Miljöministeriet har i sin tur skickat ut underlaget på remiss till finska instanser och berörda fastighetsägare. Översatta versioner av yttrandena från samrådet enligt Esbokonventionen redovisas i sin helhet i bilaga 9.

2 Inkomna yttranden vid avgränsningssamråd

I detta avsnitt redogörs för inkomna synpunkter i avgränsningssamrådet. Endast synpunkter med relevans för den föreslagna verksamheten bemöts i sammanställningen. Yttranden där man inte haft något att erinra mot förslaget sammanställs i respektive avsnitt och generella synpunkter bemöts samlat i kapitel 5. Frågeställningar som inkommit tas med i de fall där frågeställningen varit vanligt förekommande och behöver utvecklas i MKB:n. I avsnitt 5.6 beskrivs hur inkomna synpunkter övergripande bidrar till förändringar av innehållet i MKB:n, och vilka behov av inventeringar som förts fram av remissinstanserna.

Yttranden har under avgränsningssamrådet inkommit från länsstyrelsen, fem kommuner, sju sektorsmyndigheter och sex övriga myndigheter, två intresseorganisationer och fyra andra aktörer, två samebyar samt 10 privatpersoner. Länsstyrelsen har lämnat mer ingående svar kring MKB:ns innehåll. Även Sametinget har lämnat synpunkter på vad som bör ingå i kommande MKB utifrån rennäringens intressen.

Svenska kraftnät behandlar personuppgifter i samband med samråd och framtagande av MKB samt ansökan om koncession. Uppgifterna behandlas som en följd av en rättslig förpliktelse och som en del i utförandet av en uppgift av allmänt intresse. Om någon lämnar uppgifter om sig själv i samband med samrådet kommer uppgifterna att behandlas i nödvändig utsträckning för samrådet, framtagandet av MKB:n och ansökan om koncession. Svenska kraftnät sammanställer en samrådsredogörelse. Samrådsredogörelsen innehåller de personuppgifter (namn) som inkommit i samband med att yttrande skickats in, redogörelse för det som yttrats och Svenska kraftnäts bemötande. Samrådsredogörelsen är allmänt tillgänglig. Den delas med de som deltagit i samrådet och publiceras på Svenska kraftnäts hemsida. Den skickas även till Energimarknadsinspektionen i samband med ansökan om koncession.

Ytterligare information om hur Svenska kraftnät hanterar personuppgifter finns på Svenska kraftnäts hemsida <https://www.svk.se/webbplatsinfo/om-webbplatsen/personuppgifter-och-offentlighetsprincipen/>. Där hittar du också information om dina rättigheter, hur du kan framföra klagomål och kontaktuppgifter till personuppgiftsansvarige och dataskyddsombud.

2.1 Länsstyrelse och kommuner

I denna del redogörs för yttranden från länsstyrelsen och berörda kommuner. Följebrevet ”inbjudan till samråd” som skickades till remissinstanserna återfinns i bilaga 3. Lista över yttranden som inkom under avgränsningssamrådet redovisas i bilaga 7.

#100 Länsstyrelsen Norrbotten framför att följande delar bör ingå och förtydligas i kommande MKB:

Natura 2000 – Länsstyrelsen anser att den kommande MKB:n ska redovisa nulägesbeskrivning, direkta och indirekta effekter av verksamheten, påverkan på bevarandesyftet, alternativa lösningar, åtgärder för att minska eller avhjälpa skadliga verkningar, kumulativa effekter och resonemang kring ekologisk kompensation.

Övrig naturvård – Länsstyrelsen uppger om att en dragning genom naturreservatet Karsberget kräver en dispens. Troligtvis kan dispens inte ges då intrånget strider mot reservatets syfte. Länsstyrelsen uppger vidare om att ledningsdragningen berör tre områden där reservatsbildning pågår och ytterligare ett område som skulle kunna bli ett naturreservat. Länsstyrelsen redovisar alternativ som de anser vara lämpligare ur naturvårdssynpunkt på några platser inom delområde 1. Länsstyrelsen anger att kommande MKB:n ska redovisa alternativa metoder och dragningar inom Karsberget och de framtida reservaten, alternativa metoder till att avverka hela ledningsgatan, artskyddsutredning, kompensation för förlust av naturvärden, kumulativa effekter, påverkan i anläggningsskedet inklusive försiktighetsåtgärder och höjd på linorna inom områden där det finns risk för fågelkollisioner.

Rennäring – Länsstyrelsen lämnar upplysningar om vilka generella uppgifter som ska beskrivas i MKB:n gällande rennäringen och påpekar även att ett avtal mellan exploitören och samebyn inte ersätter exploitörens skyldighet att beskriva konsekvenserna för rennäringen. Särskilt påpekas vikten av att de kumulativa effekterna beskrivs.

Kulturmiljö – Länsstyrelsen anser att ur kulturmiljösynpunkt är en ledningsträckning som läggs i samband med befintlig transmissionsnätsledning att föredra. Länsstyrelsen uppger om att ytterligare arkeologiska åtgärder krävs för att kunna göra relevanta bedömningar av påverkan på forn- och kulturmiljö.

Jordbruksmark – Länsstyrelsen anser att bedömningen att jordbruksmarken i området generellt har ett litet värde är felaktig. Generellt anser de att luftledningarna över jordbruksmark ska undvikas.

Miljöskydd – Länsstyrelsen anser att kommande MKB ska redovisa uppgifter om kända förorenade områden och hur dessa ska hanteras, hur Svenska kraftnät kommer agera om föroreningar påträffas och uppgifter om massbalans samt uppgifter om hur massor och eventuella överskottsmassor ska hanteras.

Övrigt – Länsstyrelsen upplyser om att det krävs samordning mellan Svenska kraftnät och Vattenfall Vind AB gällande passagen genom den planerade vindkraftparken Storlandet.

Svenska kraftnäts kommentarer:

Natura 2000 – Svenska kraftnät kommer i den kommande MKB:n för Natura 2000-tillståndsprövning redovisa nulägesbeskrivning, direkta och indirekta effekter av ledningen, påverkan på bevarandesyftet, alternativa lösningar, kumulativa effekter, åtgärder för att minska eller avhjälpa skadliga verkningar samt resonemang kring ekologisk kompensation. Natura 2000-tillstånd kommer att sökas där så krävs.

Övrig naturvård – Svenska kraftnät har utrett alternativa sträckningar och utformningar som undviker eller minimerar påverkan på värdefulla naturområden. Dessa utgörs av: naturreservatet Karsberget, de planerade naturreservatsbildningarna Stor-Pållar och Kanibäcken (se Svenska kraftnäts bemötande till länsstyrelsen angående Kanibäcken i avsnitt 4.1, yttrande #191), ett område i delområde 3 (Ol-Larsberget, se samrådsunderlag för kompletterande samråd i bilaga 10 samt inkomna yttranden i kapitel 4) samt tre områden inom delområde 4. Svenska kraftnät har även utvärderat länsstyrelsens föreslagna alternativ inom delområde 1. Samtliga dessa utredningar kommer att sammanställas och redovisas i kommande MKB.

Mer information om utredningen finns att läsa i samrådsunderlaget för det kompletterande samrådet i bilaga 10. I kommande MKB kommer Svenska kraftnät redovisa det länsstyrelsen efterfrågar i yttrandet.

Rennäring – Svenska kraftnät kommer redovisa efterfrågade uppgifter i kommande MKB. Svenska kraftnät har fört och avser att fortsätta föra dialog med berörda samebyar. För redogörelse över Svenska kraftnäts samlade svar kring rennäringsen, se avsnitt 5.3.

Kulturmiljö – Svenska kraftnät avser att så långt det är möjligt uppföra ledningen parallellt med befintliga transmissionsnätledningarna. Svenska kraftnät har parallellt med samrådet genomfört arkeologiska utredningar för att komplettera kunskapsunderlaget samt lämnat in en anmälan om samråd enligt kulturmiljölagen med Länsstyrelsen i Norrbottens län. Kompletterande utredningar sker här efter vid behov, samt arkeologisk undersökning enligt dialog med länsstyrelsens kulturmiljöfunktion. Ansökan om vidare arkeologiskt arbete sker enligt gängse rutiner.

Jordbruksmark – Det är en mycket liten del av berörd sträcka som utgörs av jordbruksmark vilket innebär att planerad ledningspåverkan på jordbruket bedöms som obetydlig. Svenska kraftnät tar med länsstyrelsens synpunkter kring jordbruksmarkens värde och förtydligar det i kommande MKB. Svenska kraftnäts ambition vid detaljprojekteringen är att vid stolplacering påverka berörd jordbruksmark i så begränsad omfattning som möjligt. Svenska kraftnät avser att föra dialog med berörda fastighetsägare och eventuella arrendatorer.

Miljöskydd – Om kända förorenade områden berörs kommer de, samt hanteringen av dem, att redovisas i kommande MKB. Svenska kraftnät kommer även att redogöra hur entreprenör ska agera vid anträffande av eventuell okänd förorening under anläggningsskedet. Svenska kraftnät kan inte i detta skede redovisa massbalanser och hantering av eventuella överskottsmassor eftersom geotekniska undersökningar inte genomförs förrän koncession beviljats. Principiellt eftersträvar Svenska kraftnät massbalans.

Övrigt – Svenska kraftnät kommer föra dialog med Vattenfall Vind AB angående passagen genom den planerade vindkraftsparken.

#88 Haparanda kommun anser att det är viktigt att det beskrivs närmare hur byggnadsarbetet påverkar naturen samt närboende på den svenska sidan. Olika aspekter som påverkan på natur-, boende- och kulturmiljön samt friluftsliv ska tas hänsyn till vid planering.

Kommunen anser att det behövs en närmare beskrivning av hur byggnadsarbete påverkar vattenområden, särskilt Torne älv.

Kommunen har intresse av en fortsatt medverkan i miljökonsekvensbedömningen.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen.

Svenska kraftnät kommer redovisa påverkan under bygnadsarbetet på berörda intressen. I kommande MKB kommer även en närmare beskrivning finnas med av hur bygnadsarbetet kan komma att påverka vattenområden.

Energimarknadsinspektionen skickar koncessionsansökan på remiss och kommunen har då möjlighet att åter kunna lämna synpunkter i ärendet.

#91 Jokkmokk kommun har tidigare lyft fram en alternativ dragnings som minimerar miljöpåverkan inom kommunen. Under den fortlöpande processen har det alternativet inte prioriterats till förmån för aktuell sträckning genom Delområde 1.

Utifrån föreliggande handlingar har kommunen inget att erinra om att processen fortskrider och en fortsatt/fördjupad utredning av föreslagen korridor genomförs.

Svenska kraftnäts kommentarer: Utredningskorridor D1, som presenterades under myndighetsdialogen och senare valdes att inte utredas vidare, hade sammantaget minst påverkan för Jokkmokks kommun. Utredningskorridor D1 ansågs dock mindre lämplig på grund av utredningskorridorens påverkan på Försvarmaktens intressen samt att den riskerade att medföra stora negativa konsekvenser för landskapsbilden och naturmiljön. Svenska kraftnät kommer att redovisa analys av utredda utredningskorridorer med mera i kommande MKB.

#97 och #118 Gällivare kommun har tidigare under myndighetsdialogen yttrat sig att utredningskorridor D2-D3 är det bästa alternativet om en dragnings blir aktuell inom kommunen.

Kommunen förordar en parallell dragnings av rubricerad ledning, även genom Karsbergets naturreservat. Detta för att i största möjliga mån minska den negativa påverkan på naturmiljön, rennärings och det rörliga friluftslivet i området. Den befintliga transmissionsnätledningen skapar redan idag en barriär i naturen och de negativa effekterna vid en omdragnings/avkrok bedöms större än vid parallelldragnings.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen.

Synpunkten om parallell dragnings bemöts samlat i avsnitt 5.2.

#112 Övertorneå kommun har inga synpunkter på förslagen i remissen.

Inbjudan till avgränsningssamråd skickades även till **Överkalix** och **Bodens kommuner**. De har dock valt att inte skicka några synpunkter eller låtit meddela att de inte avser att lämna några synpunkter.

2.2 Sektorsmyndigheter enligt hushållningsförordningen

I denna del redogörs för yttranden från sektorsmyndigheter som anges i 2 § hushållningsförordningen. Följebrevet ”inbjudan till samråd remissinstanser” som skickades ut återfinns i bilaga 3. Lista över yttranden som inkom under avgränsningssamrådet redovisas i bilaga 7.

Följande sektorsmyndigheter har meddelat att de avstår från att yttra sig:

#72 Havs- och vattenmyndigheten

#83 Tillväxtverket

#79 Sveriges geologiska undersökning hänvisar till sin checklista för planering av infrastrukturprojekt.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät kommer att ta hänsyn till Sveriges geologiska undersökningens checklista i det fortsatta arbetet med detaljprojektering och byggnation.

#98 Sametinget har tidigare yttrat sig i ärendet till Svenska kraftnät under myndighetsdialogen 2018. Sametinget hänvisar i stort till sitt tidigare yttrande med följande förtydliganden och tillägg.

Renskötsel – Sametinget ser att Svenska kraftnät beskriver vilka samebyar som nyttjar området samt vilka typer av områden som berörs. Det är viktigt att även beakta samebyarnas renbruksplaner i den fortsatta processen. Även att sociala och kulturella konsekvenser ska bedömas.

Kumulativa effekter – Forskning lyfter fram att konkurrerande markanvändning är en av de faktorer som har störst betydelse för renskötseln och att det även kommer att ha stor betydelse för effekterna av ett förändrat klimat. Det innebär att tillgången till olika betesmarker och flexibilitet att nyttja dem vid olika årstider och väderförhållanden är mycket viktigt för renskötselns klimatanpassningsmöjligheter.

Miljö kvalitetsmål – Den samiska kulturen och de samiska näringarna bidrar till Sveriges uppfyllande av nationella och internationella mål och åtaganden. Lokal och traditionell kunskap är viktig för att uppfylla miljö kvalitetsmålen och det finns en

koppling mellan hållbar utveckling samt lokal och traditionell kunskap. Många traditionella nyttjandeformer och metoder har visat sig främja biologisk mångfald på lokal nivå och till att upprätthålla ekosystemens funktioner.

Samisk traditionell kunskap och renskötelsns framtid är avgörande för att nå miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö. Det samiska nyttjandet av land och vatten bidrar även till miljö kvalitetsmålen Levande skogar, Rikt växt- och djurliv och Myllrande våtmarker.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen.

Renskötsel – Svenska kraftnät avser att ta berörda samebyars intressen i beaktande i det fortsatta arbetet samt fortsätta att hålla dialog för att minska konsekvenserna för rennäringen. Svenska kraftnät avser att beakta samebyarnas renbruksplaner i den mån samebyarna tillgängliggör dem. Svenska kraftnät avser att beakta sociala och kulturella konsekvenser för rennäringen genom att under tillståndsprocessen föra kontinuerlig dialog med berörda samebyar.

Kumulativa effekter – Svenska kraftnät avser att utreda och redovisa de kumulativa effekterna från den planerade ledningen och andra faktorer, som till exempel andra lokala exploateringar och klimatförändringar, för rennäringen i kommande MKB.

Miljö kvalitetsmål – Svenska kraftnät strävar efter att planera nya kraftledningar med så liten negativ påverkan på de svenska miljömålen som möjligt. I kommande MKB kommer utredning av planerad lednings påverkan på miljö kvalitetsmålen att redovisas. Svenska kraftnät avser att ha fortsatta dialoger med berörda samebyar för att få mer information och kunskap om den samiska markanvändningen så planerad ledning leder till så små negativa konsekvenser för rennäringen som möjligt.

#101 Strålsäkerhetsmyndigheten anser att magnetfältsnivåer bör redovisas för bostäder och andra platser där barn vistas varaktigt. För en 400 kV ledning bör magnetfältsnivån redovisas inom cirka 200 meters avstånd. Miljöbalken ska beaktas när det görs en bedömning av olika alternativ och eventuella behov av exponeringsbegränsande åtgärder.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen.

Svenska kraftnät utgår alltid från försiktighetsprincipen. I den fortsatta utredningen kommer Svenska kraftnät att beräkna magnetfältsnivån vid bostäder, förskolor och skolor så att myndigheternas råd och riktlinjer angående exponering för magnetfält följs. I MKB:n kommer dessa beräkningar redovisas i den utsträckning som magnetfältet beräknas överstiga 0,4 mikrotlesa. Vid påvisande av förhöjda värden avser Svenska kraftnät att tillämpa och redovisa försiktighetsåtgärder.

#116 Försvarsmakten är positiv till att Svenska kraftnät i stort omhändertar myndighetens synpunkter utifrån tidigare genomförd myndighetsdialog. Sammantaget delar Försvarsmakten Svenska kraftnäts konsekvensbedömning avseende påverkan på riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del.

Försvarsmakten vill poängtera att inom ”delområde 1” är påverkan på riksintresset och Försvarsmaktens verksamhet enligt Svenska kraftnät ”måttligt negativ”. Ett antal stolpar inom stoppområdet tillhörande riksintresset Jokkmokks övningsflygplats kommer att överstiga höjden jämfört med befintlig transmissionsnätsledning. Befintlig kraftledning utgör i dagsläget ett flyghinder och genom att bygga ytterligare en kraftledning som överstiger de höjdbegränsningar som gäller i ett stoppområde för höga objekt (20 meter utanför sammanhållen bebyggelse) förstärks redan befintlig påverkan. Försvarsmakten accepterar dock att vissa undantags görs avseende en höjning av planerad kraftledning jämfört med befintlig kraftledning i enlighet med samrådsunderlaget.

Försvarsmakten önskar att delkorridor Nord väljs inom delområde 4, då det samlokaliserar ny planerad ledning med befintlig transmissionsnätsledning. Det minskar negativ påverkan på Försvarsmaktens verksamhet jämfört med delkorridor Syd.

Försvarsmakten vill poängtera att det är viktigt att ny planerad ledning samlokaliseras i så nära anslutning som möjligt till befintlig transmissionsnätsledning för att minimera påverkan på Försvarsmaktens flygande verksamhet. Det gäller för de områden där delkorridor 4 har breddats (Granbergsliden, Lombberget, Kypasjärv och Kuusilaki) samt övriga ställen där ny planerad kraftledning avviker från befintlig transmissionsnätsledning.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen.

Svenska kraftnäts svar avseende samlokalisering bemöts samlat i avsnitt 5.2.

Svenska kraftnät avser att ha fortsatt dialog med Försvarmakten.

#124 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har utrett konsekvenserna av den planerade kraftledningen för påverkan på radio-kommunikationssystemet Rakel. MSB:s slutsats är att kraftledningen inte kommer ha någon påverkan på Rakelnätets befintliga länkstråk samt att kraftledningens stolpars placering inte kommer påverka radiosystemet Rakel. MSB har inget att invänta mot etableringen av kraftledningen i området.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna.

2.3 Övriga myndigheter

I denna del redogörs för yttranden från övriga statliga myndigheter. Följebrevet ”inbjudan till samråd remissinstanser” som skickades ut återfinns i bilaga 3. Lista över yttranden som inkom under avgränsningssamrådet redovisas i bilaga 7.

Följande myndigheter har meddelat att de avstår från att yttra sig:

#69 och #71 Jordbruksverket

#103 Statens fastighetsverk

Följande myndigheter och organisationer har inte haft några synpunkter eller något att erinra:

#73 Elsäkerhetsverket

#84 Luftfartsverket

#106 Sjöfartsverket

#189 Skogsstyrelsen avstår från att lämna yttrande, då de svarade efter att remisstiden gått ut. Skogsstyrelsen lämnar dock generell information:

- > Om ledningsdragningen berör biotopskydd behöver Svenska kraftnät söka dispens hos Skogsstyrelsen. Biotopskydd är ett lagstadgat sätt att skydda mindre mark- och vattenområden med höga naturvärden.
- > Om ledningsdragningen berör naturvårdsavtal tecknade mellan Skogsstyrelsen och markägare behöver Skogsstyrelsen kontaktas.

Naturvårdsavtal är ett nyttjanderättavtal med syfte att utveckla och bevara höga naturvärden och avtalet räknas som ett formellt skydd.

Svenska kraftnät kommentarer: Svenska kraftnät kommer söka dispens samt kontakta Skogsstyrelsen om biotopskydd och naturvårdsavtal berörs av slutlig ledningssträckning.

2.4 Rennäring och berörda samebyar

I denna del redogörs för samråd med berörda samebyar, i form av yttranden samt minnesanteckningar från genomförd dialog. Följebrevet ”inbjudan till samråd samebyar” som skickades ut återfinns i bilaga 5. Lista över yttranden som inkom under avgränsningssamrådet samt en förteckning över förda minnesanteckningar redovisas i bilaga 7.

2.4.1 Dialog med samebyar

Dialog med berörda och angränsande samebyar inleddes 2018/2019 genom myndighetsdialogen med de 12 samebyar som bedriver rennäring i området enligt Sametingets geodatakatalog för att ge samebyarna möjlighet att delta i kartläggningen. Den 18 mars 2020 skickades informationsbrev ut till samtliga samebyar som Svenska kraftnät hade kontakt med under myndighetsdialogen under hösten 2018. I samband med utskicket av informationsbrevet ställdes samebyarna frågan om de önskade separata samrådsmöten med Svenska kraftnät under 2020. Samebyarna Kalix, Gällivare, Liehittjä, Sirges och Ängeså meddelade intresse av att delta i utredningen. Samebyarna Unna tjerusj, Jåhkågaska tjiellde, Tuorpon, Udtja samt Korju och Pirttijärvi meddelade att de inte önskade delta i utredningen eftersom de inte ansåg sig berörda av den planerade ledningen i vald utredningskorridor. Slakka sameby berörs inte direkt av den planerade ledningen, men tackade ja till att delta i utredningen.

Intervjumetoden, som är en väl beprövad metod, valdes att användas vid rennäringens utredningen. Metoden baseras på och tillvaratar renskötarens kunskaper om sin verksamhet och kunskap om hur rennäringen påverkas av olika verksamheter. I takt med att antalet utredningar av projekts påverkan på rennäringen har ökat, har Svenska kraftnät i samarbete med Sweco utvecklat ett intervjuunderlag som använts för utredningen av effekter och konsekvenser för rennäringen. Kartor som visar rennäringens markanvändning har använts vid dialogtillfällena.

Svenska kraftnät har erbjudit samebyarna att mötesanteckningar från dialogerna kan användas som yttranden om samebyarna godkänner de skrivna mötesanteckningarna, men att de även kan lämna egna skriftliga yttranden om de önskar. Skriftliga yttranden

redovisas i avsnitt 2.4.2 och sammanfattade mötesanteckningar redovisas nedan i detta avsnitt.

Fortsatt dialog med samebyarna kommer att ske under hela projektets gång och fler möten kommer att ordnas vid behov. Svenska kraftnät eftersträvar en nära dialog genom hela projektet med berörda samebyar.

Kalix sameby har inte återkopplat angående godkännande av minnesanteckningarna från samrådsmötet som hölls den 22 april 2020, de har dock inte heller motsatt sig dessa. Samebyn har däremot lämnat ett skriftligt yttrande som redovisas och bemöts i avsnitt 2.4.2 (se yttrande #130 Kalix sameby). Följande sammanfattade punkter är ett urval av det som diskuterades och enades om under mötet:

- > Samebyn redogör för hur renarna rör sig över samebyns område samt informerar om samebyns betesmarker. Den planerade ledningen ligger inom samebyns åretruntmark som främst nyttjas under barmarkstid.
- > Svenska kraftnät informerade om vilket alternativ i berörd delsträcka som förordas och anledningarna till det.
- > Längs den planerade ledningen fanns det tidigare mycket hänglavsbärande granskog, men som avverkats på grund av skogsbruket. Idag finns det således brist på hänglavsskogar. Det finns dock bra bete för renarna under sommaren.
- > Om den planerade ledningen uppförs parallellt med den nya ledningen och således innebär att den befintliga ledningsgatan breddas anser samebyn att inget extra känsligt rennärsområde berörs.
- > Samebyn har mobila renskötselanställningar som används i renskötselarbetet. Dock bedömer samebyn att dessa inte berörs av den befintliga eller planerade ledningen.
- > Samebyn får intrång i sitt område från flera olika typer av markanvändningsintressen. Dessa intrång är Lombens skjutfält, grustäcker och vägar. När Försvaret genomför skjutövningar kan samebyn inte nyttja marken inom skjutfältet och samebyn upplever att det inte är enkelt att föra dialog med Försvarmakten. Samebyn upplever även att klimatförändringarna leder till att renarna måste utfordras i större utsträckning.

- > Den nya järnvägen och väg E10 har inga renstängsel där samebyn har sitt område, vilket medför risk att renar blir påkörda. Infrastrukturen leder även till betesbortfall då det finns stora betesområden som inte går att nyttja utan risk för renolyckor.
- > Samebyn anser att den befintliga ledningen utgör en svår passage för rennäringen och kan liknas med ett osynligt staket. Coronaljudet från ledningen påverkar renarna. Beroende på lokalisering kan det påverka renarnas belägenhet att vilja passera ledningen.
- > Samebyn upplever att vägar, särskilt i öst-västlig riktning, är ett problem då renarna kan följa dessa ut ur betesområden. Även skotertrafik efter ledningsgator kan leda bort renar från områdena som avses att betas för stunden. Samebyn har även problem med tjuvjakt av ren, då bilar och terrängfordon kan nyttja skogsbilvägar som uppförs vid ledningar. Svenska kraftnät framför att skogsbilvägar avsedda för framkomlighet till ledningar inte är standard att använda för vanlig biltrafik och så småningom växer igen. Svenska kraftnät menar även att bommar kan sättas upp för att förhindra obehörig trafik. Samebyn anser att det skulle underlätta om en kommunikationsplan togs fram för att underlätta kontakterna mellan Svenska kraftnät och samebyn under byggfasen.
- > Samebyn upplever att många exploatörer har lovat att de ska ta med sig rennäringens frågan och lovat att det ska bli bra för rennäringen, men att det sällan blir något bra av det i slutändan. Samebyn vill ha ersättning för betesbortfall som försvinner och ett nära samarbete med Svenska kraftnät under hela projektiden. Svenska kraftnät framför att de vill komma överens med samebyn längre fram när byggnationen tar fart.

Gällivare skogssameby har inte återkopplat angående godkännande av minnesanteckningarna från samrådsmötet som hölls den 7 maj 2020, de har dock inte heller motsatt sig dessa. Gällivare skogssameby har inte lämnat något skriftligt yttrande. Följande sammanfattade punkter är ett urval av det som diskuterades och enades om under mötet:

- > Samebyn undrar varför inte Svenska kraftnät samråder om grustäkter och vägar som tillkommer för ledningen. Samebyn menar att utöver själva ledningen kommer det bli större påverkan än vad som redovisas och att samebyn måste få se helheten för att kunna argumentera. Det blir många

samråd att ta för samebyn och olika verksamheter som påverkar. Svenska kraftnät informerar om att detta samråd gäller själva ledningen och att det är för tidigt att samråda om detaljer. Svenska kraftnät informerar även om att det inte samråds om material som köps in, som till exempel var grus tas från etcetera. Grustäkter ligger utanför Svenska kraftnäts regi och är en verksamhet som styrs av lagstiftning i andra sammanhang. Svenska kraftnät menar att samrådet är till för att identifiera eventuella justeringar av ledningens sträckning. I detta projekt kan det finnas redan befintliga anslutningsvägar att nyttja och Svenska kraftnät strävar efter att inte göra fler vägar. Gällande nya vägar kan Svenska kraftnät vid behov utreda möjligheten att upprätta bommar så obehöriga inte kan nyttja vägarna. I sådana fall är det endast Svenska kraftnät, markägare och samebyn som har tillgång till nycklarna. Tas farhågor upp tidigt kan Svenska kraftnät notera detta och avsätta resurser för att vid behov åtgärda i efterhand. Gäller det speciella ställen eller funktioner som måste fungera så strävar Svenska kraftnät efter att finna lösningar för det.

- > Samebyn undrar när avverkningar kommer ske, när vägar planeras att byggas, när grävare planeras att komma. Svenska kraftnät önskar veta vilka tider och platser som är viktiga för samebyn och informerar om att detta kan regleras i samarbetsavtalen. I MKB:n avser Svenska kraftnät att väga frågor mot varandra, eftersom andra intressen också kan begränsa tider. Samebyn önskar samråda om när avverkning ska ske samt när och var vägar ska byggas. Svenska kraftnät kommer föra dialog med samebyn angående denna typ av frågor.
- > Svenska kraftnät frågar vilken problematik samebyn har med vägen under ledningen och anslutningsvägar. Samebyn svarar att en väg efter sträckningen inte är problematisk, utan att tillfartsvägar kan vara det. De upplyser även om att diken vid myrar inte får vattenfyllas, då de kan vara svåra att komma över. Samebyn upplever flera sådana problematiska diken med den befintliga ledningen där massor har tagits till vägen. Svenska kraftnät informerar om att byggnation av nya ledningar inte kommer att byggas på det sättet som den befintliga ledningen har gjorts.
- > Samebyn anser att stolparna inte får vara högre än den befintliga ledningen då det medför fler stolpar, grävning och därmed ökar påverkan på

rennäringen³. Svenska kraftnät frågar om samebyn har någon uppfattning om renar påverkas av olika höga stolpar. Samebyn svarar nej, men att det ibland kan vara omöjligt att korsa en ledning på grund av coroneffekten. Svenska kraftnät informerar om att om det var möjligt skulle ledningen uppföras i högre stolpar, men att ledningen planeras få samma stolpavstånd och höjd som den befintliga ledningen. Samebyn informerar dock om att renarna kan vänja sig vid en ledning, men att det kan leda till mycket merarbete för samebyn för ovana renar. Samebyn önskar någon sorts passage under ledningen, förslagsvis en anläggning på båda sidor om ledningen med fångstarmar där renarna kan slussas igenom en korridor. Svenska kraftnät frågar hur många passager det kan behövas för samebyn. Samebyn svarar att de helst inte vill ha sådana platser, då det ger merarbete. De önskar kunna passera ledningen utan tid och energi.

- > Samebyn undrar vad som kommer hända om samebyn inte kan korsa ledningen och om flyttleder inte kan användas. De frågar om olika typer av ersättning. Svenska kraftnät svarar att det måste utredas, då Svenska kraftnät strävar efter att ha engångsersättningar. Svenska kraftnät önskar att detta tas upp i samverkansavtalet och menar att då kan ökade kostnader ersättas.
- > Samebyn informerar om att de tidigare har erfarenhet av att de i efterhand har fått problem och inte fått någon hjälp eftersom projekten är avslutade. Svenska kraftnät ska undersöka vilka kompensationsåtgärder Svenska kraftnät kan vidta och redovisa dessa i MKB:n. Svenska kraftnät kommer att fortsätta föra dialog med samebyn angående hänsynsåtgärder för att minska påverkan på rennäringen.
- > Samebyn informerar om att motstående markanvändningsintressen är gruvnäring, vindkraft, skogsbruk, järnväg, vägar samt vindkraftsprojektet som Vattenfall Vind AB planerar norr om Pålkem. Skogen brukas väldigt hårt och många renar har förolyckats på grund av järnvägen och väg E10. Mellan E10 och Råneälven har samebyn det svårt betesmässigt.
- > Samebyn upplever även att klimatförändringar påverkar rennäringen, särskilt innan jul då det blir isbildningar och blidor, vilket förstör betet. Samebyn

³ Förtydligande från Svenska kraftnät: högre stolpar ger tvärtom i regel färre stolpar eftersom spannen kan göras längre, det vill säga stolparna kan placeras längre isär. Huruvida detta förtydligades vid mötet med samebyn är oklart.

upplever även att det blåser mycket nuförtiden och att det ofta är storm och häftig nederbörd. Samebyn får på grund av detta utfodra mycket.

- > Även rovdjursförekomst påverkar samebyn, då rovdjuren kommer dit där det finns mat. Rovdjur tar sig även in i hägn. Samebyn har visat spår till länsstyrelsen för att få genomföra skyddsjakt.
- > På grund av naturreservat Karsberget önskar Svenska kraftnät få uppgifter om var samebyn tycker det är möjligt att dra ledningen om länsstyrelsen säger nej till parallellgång genom naturreservatet. Samebyn menar att hela området är viktigt. Samebyn vet inte hur rundningen av naturreservatet skulle kunna göras, då naturen runt omkring är viktig. Samebyn informerar om att de nyttjar Karsberget under våren för hänglavsbyte. Svenska kraftnät informerar om att om Karsbergets naturreservat måste rundas kommer även det planerade naturreservatet Stor-Pållar förmodligen även behöva rundas. Samebyn informerar om att skogen i området idag är avverkningsmogen och att de försöker stoppa det eftersom det är värdefulla marker för renarna.
- > Samebyn informerar om att stora granskogsmarker som hade mycket hänglav avverkades under 1970–1980-talen. I detta område kommer den planerade vindkraftparken att hamna och samebyn bedömer att området kommer bli oanvändbart. Området är bland annat en uppsamlingsplats och en flyttled kommer att spärras. Området är således mycket störningskänsligt för samebyn. Samebyn har många anläggningar vid den planerade vindkraftparken och samebyn önskar att det måste finnas möjlighet att passera ledningen. Samebyn vet inte hur vindkraftparken kommer påverka dem eller markerna, men de ser inget positivt med parken.
- > Samebyns område har betats hårt och marken måste vila. Samebyn har till följd av detta fått ändra när vissa marker ska betas. Samebyn låter renarna ströva fritt och har inga utritade flyttleder.
- > Svenska kraftnät undrar hur den planerade ledningen adderar till tidigare intrång i samebyn. Samebyn svarar att ledningar tillkommer ofta och att den befintliga ledningen bara byggdes utan att samebyn hade något att säga till om. Samebyn informerar om att ledningar ibland kan vara positiva, då de kan bredda vägar och därmed bättra sikten.
- > Svenska kraftnät frågar hur samebyn bedömer att ledningsprojektet kan påverka rennäringen. Samebyn svarar att det kan vara svårt för renar att ta sig

under ledningarna. En strövande ren kan klara passagen, men större flockar kan vara svåra att driva under ledningar.

- > Samebyn ska komplettera med en lista med synpunkter när de får ta del av mötesanteckningarna.
- > Svenska kraftnät frågar om den befintliga ledningen bidrar till att renar vandrar till andra samebyar. Samebyn svarar nej, men att skoterspår leder till att renarna vandrar iväg. Renarna måste bevakas mot vinterbetesmarkerna och stoppas så de inte tar sig över vattnet.
- > Samebyn undrar om markkabel är ett alternativ. Svenska kraftnät svarar nej, då växelström i regel alltid utförs som luftledning och markkabel är en teknik som Svenska kraftnät använder mycket restriktivt. Anledningen till detta är att markkabel har betydligt sämre driftegenskaper, mer komplicerat underhåll, kortare livslängd samt att marken måste grävas upp. Vattenrik mark kan även påverkas av en markkabel. För att byta mellan luftledning och markkabel krävs även anläggningar som kräver mycket yta.
- > Svenska kraftnät frågar om samiska kulturlämningar. Samebyn informerar om en på södra sidan om den befintliga ledningen samt om en annan som ligger en bit bort norr om ledningen. Lämningarna är viktiga och uppges vara utmärkta.
- > Samebyn tar upp att det under och efter byggnation av ledningar lämnas efter väldigt fullt och önskar att det inte lämnas så i detta projekt. Svenska kraftnät svarar att krav kommer att ställas på entreprenören att marken ska återställas så gott det går och att inget bråte ska lämnas kvar. Samebyn önskar vara med och förklara för de som ska dra ledningen hur de ska göra för att det ska bli minska möjliga påverkan.

Liehattjä sameby har godkänt minnesanteckningarna från det digitala samrådsmötet som hölls den 22 april 2020. Liehattjä sameby har inte lämnat något skriftligt yttrande. Följande sammanfattade punkter är ett urval av det som diskuterades och enades om under mötet:

- > Samebyn önskade att de ersätts på samma sätt som fastighetsägare istället för enbart förlorad arbetstid. Svenska kraftnät kunde inte svara på hur kompensation och ersättningar värderas under mötet, utan svarade att det får diskuteras senare i processen.

- > Samebyn informerade om hur de berörs av den planerade ledningen och om betesmarkerna. Området används av samebyn året runt.
- > Samebyn informerade om deras renbruksplan och önskade att Svenska kraftnät utgår från den under MKB-förfarandet. Samebyn erbjöd även att bistå med presentation av samebyns markanvändning mer utförligt på kartor.
- > Samebyn informerade om olika lavsorter som finns i samma område som den planerade ledningen. Markområdet klassas även som uppsamlingsområde och trivselland som renarna naturligt vandrar till. Med mildare vintrar blir berört projektområde känsligare och viktigare för samebyn. Samebyn informerade även om kärnområden.
- > Svenska kraftnät informerade om att den planerade ledningen främst ska gå parallellt med den befintliga transmissionsnätsledningen, men att vid Kuusilakiberget föreslås parallellgång frångås. Samebyn anser att området måste synas i fält, då det särskilt runt berget finns känsliga stråk för rennäringen. Samebyn rekommenderade att flyttleden Kuusilaki är viktig att titta på i fält.
- > På grund av Norrbotniabanan måste området nyttjas av renarna längre än tidigare, vilket kräver stödutfodring och andra åtgärder under byggarbeten. Samebyn lyfte fram att det kan krävas många åtgärder och att de önskar en god dialog. Den främsta påverkan på samebyn gällande markanvändning är främst Norrbotniabanan, som skapat ny barriär som fragmenterar betesmarkerna. Järnvägsdragningen följer inte väg E4, utan det har blivit en korridor mellan järnvägen och vägen som är svår för renarna att nyttja.
- > Samebyn informerade om samiska kulturmiljöobjekt som finns i närheten av den planerade ledningen och den befintliga transmissionsnätsledningen.
- > Under samebyns uppsamlingsperiod av renar kräver samebyn att dialog förs så att renarna inte störs av byggaktiviteterna. Svenska kraftnät meddelade att dialogen med samebyn kommer att fortsätta i projektet under arbetet med MKB:n.
- > Samebyn informerade att de hade ett liknande upplägg med Norrbotniabananprojektet, men att det inte sköttes bra av projektledarna. Samebyn och Trafikverket har ännu inte kommit i mål med avtal. Samebyn

informerade att de kommer vara mer noggranna med avtal när det gäller den planerade ledningen.

Sirges sameby har godkänt minnesanteckningarna från det digitala samrådsmötet som hölls den 20 april 2020. Sirges sameby har inte lämnat något skriftligt yttrande. Följande sammanfattade punkter är ett urval av det som diskuterades och enades om under mötet:

- > Samebyn frågade om byggprocessen sker linjärt eller på flera platser samtidigt. Svenska kraftnät informerade att byggprocessen förmodligen kommer delas upp på tre delar beroende på hur entreprenaden upphandlas och kommer således inte ske linjärt.
- > Svenska kraftnät informerade att anledningen till att det parallella alternativet valdes var att mindre ny mark tas i anspråk. Försvarmakten har vid dialog sagt nej till det alternativ som Sirges tidigare har förordat. Detaljer som stolplacering etcetera kommer kunna påverkas senare i processen.
- > Svenska kraftnät och samebyn diskuterade ersättning och avtal och hur det fungerar. Eftersom Svenska kraftnät är statliga kan de inte ingå i sekretessavtal.
- > Samebyn undrade om hur kraftig och definierad arbetsvägen längs ledningssträckan blir. Svenska kraftnät informerade att det som lämnas kvar i ledningsgatan är patrullstigar som terrängfordon kan köra på. Patrullstigen underhålls inte. Om stigen i sig ger en påverkan för renskötseln kan Svenska kraftnät inte besvara under mötet.
- > Samebyn informerade att hagen (Övre Kouka) som redovisas på mötet är på fel sida om den presenterade ledningsgatan. Samebyn lovar att åtgärda den felaktiga informationen. Samebyn ska tillsammans med Sweco ta fram underlag med detaljuppgifter som ska presenteras för Svenska kraftnät efter att samverkansavtal är påskrivna.
- > Samebyn informerade att vinterbetet de senaste 15–20 åren blivit sämre med klimatförändringarna, vilket lett till att utfordring ökat. Samebyn berättade även att de största utmaningarna för renskötseln är andra markanvändare som exploaterar, kör skoter, hundspann, turism, skogsbruk, vattenkraft etcetera. Samebyn ansåg dock att det positiva med parallellgången är att det förmodligen inte kommer uppstå något ökat skotertryck.

- > Samebyn framförde oro för skador på rennäringen och att hänglavsbete kan komma att försvinna med ledningssträckningens skogsgata och menade att det inte finns någon lösning på det problemet.
- > Samebyn ville återkomma med information om värdefulla kulturmiljöer och förslag på hur påverkan kan minska och skador undvikas. Samebyn ville även återkomma med underlag till en bra arbetsprocess.
- > Svenska kraftnät informerade att de vill fortsätta ha dialog med samebyn fram till när MKB:n är klar och understrykte att de är öppna för andra lösningar gällande dialogen, då samebyn framfört klagomål över mötesformen. Samebyn kommer ta fram underlag tillsammans med Sweco i det fortsatta arbetet.
- > Samebyn önskar få beskriva och sammanställa vad som syns på kartor. När MKB:n arbetas fram kommer Svenska kraftnät behöva mer detaljer. Samebyn önskar få ta del av material från Svenska kraftnät för att kunna göra detta.

Slakka sameby har godkänt minnesanteckningarna från det digitala samrådsmötet som hölls den 5 maj 2020. Slakka sameby har inte lämnat något skriftligt yttrande. Följande sammanfattade punkter är ett urval av det som diskuterades och enades om under mötet:

- > Samebyn informerade om att de är Sveriges minsta sameby och är liten till ytan. All mark används nästan jämt i samebyn. Samebyn informerade om hur marken används för renskötseln.
- > Det främsta motstående intresset för samebyn är skogsbruket. Vattenkraftsutbyggnaden har inneburit påverkan på betesmarkerna, då älven har blivit uppdämd. Övriga motstående intressen som har påverkan på samebyn är en grustäkt, inlandsbanan, klimatförändringar, rovdjur och en eventuell gruva i Kallak.
- > Samebyn har ett flertal kraftledningsgator inom betesområdet. Samebyn informerade dock att de upplever att de inte innebär några problem för rennäringen förutom att kraftledningarna ibland fräser och låter och att renarna ibland kan vägra gå under ledningarna.
- > Samebyn upplever inte att fritidsskotertrafiken är ett stort problem, utan att det främst är koncentrerat till stugområdena. Skoterspår efter och tvärs över

ledningsgatorna kan dock leda till problem då renarna följer skoterspårerna i oönskade riktningar. Även helikopterflygning längs ledningsgatorna kan styra bort renarna.

- > Samebyn informerade att de inte vet hur mycket de kommer påverkas av den planerade ledningen, då det inte är någon stor bit som påverkar samebyn. Samebyns främsta farhåga är att den planerade ledningen leder till att renar från Sirges sameby ska komma över till deras betesmarker under byggfasen. Den mest kritiska perioden för byggnation är under snöperioden, eftersom byggnadsarbeten och den mänskliga närvaron kan påverka kalvningen och att Sirges samebys renar vandrar över till deras betesmarker.
- > Samebyn känner inte till några samiska kulturmiljöer som kan påverkas av den planerade ledningen.

Ängeså sameby har godkänt minnesanteckningarna från det digitala samrådsmötet som hölls den 21 april 2020. Ängeså sameby har även lämnat ett skriftligt yttrande, vilket redovisas och bemöts i avsnitt 2.4.2 (se yttrande #123 Ängeså sameby). Följande sammanfattade punkter är ett urval av det som diskuterades och enades om under mötet:

- > Samebyn lyfte fram att det är viktigt för dem att veta vilka bilvägar som kommer tas bort. Svenska kraftnät informerade om att tillfälliga arbetsvägar under ledningen kommer lämnas kvar, men inte underhållas. De flesta tillfälliga arbetsvägar som används för att frakta material etcetera kommer efter byggfasen att tas bort. Samebyn lyfter att det är viktigt att samråd hålls när det gäller planering av vägar till den planerade kraftledningen.
- > Ett nytt avtal mellan samebyn och Svenska kraftnät för byggfasen kommer att diskuteras senare, där kompensationer och ersättningar etcetera fastställs.
- > Trots olika typer av betesmarker kan renar förekomma inom hela samebyns område under alla delar av året. Ett problem idag, jämfört med tidigare, är att renar behöver större områden att vistas i på grund av att markerna blir mer exploaterade och fragmenterade. Dessa intrång är bland annat aktivt skogsbruk, täktverksamhet, infrastruktur, vindkraftparker, jakt- och turistverksamhet och rovdjursförekomst. Samebyn är orolig för att Hällbergets vindkraftpark kommer att ha stor påverkan på samebyn, vilket leder till bland annat betesbortfall.

- > Klimatförändringarna leder till att renarna måste utfordras i större utsträckning, då dagens lavbetesmarker och hänglavsskogar inte räcker till. Utfordringen kräver personal och kostar pengar.
- > Samebyns budskap till andra markanvändare är att samhället måste utvecklas, men att det krävs samråd med samebyn. Nästan all exploatering har en negativ effekt på samebyn och renskötseln.
- > Svenska kraftnät förordar att den norra sträckningen inom delområde 4 eftersom det krockar minst med Försvarsmaktens intresseområde och att det södra området påverkar fler värden. Delområdena berör samebyns södra marker, som i huvudsak används för vinter- och vårbete.
- > Samebyn informerade om att den befintliga transmissionsnätsledningen utgör en svår passage för renarna. Passagen innebär att renarna inte strövar naturligt under kraftledningen. Coronajuden gör att renarna måste drivas aktivt av renskötarna. Samebyn informerar även om att hårda skoterspår leder renar ut från betesmarkerna och sprids i oönskade riktningar, vilket medför merarbete.
- > Samebyn bedömde att det bästa alternativet för ledningens passage över Kalixälven är den som följer parallellt med den befintliga ledningen (norra alternativet). Samebyn bedömde dock att det ändå, trots samlokalisering, kan komma att krävas mer bevakning av renarna om det visar sig att renarna har svårt att vara kvar i området.
- > Samebyn poängterade att alla marker inom samebyn är viktiga för renskötseln utifrån samebyns behov att flexibelt kunna nyttja markerna vid bland annat svåra betesförhållanden. Samebyn önskar att byggnation inte sker vintertid, då renar befinner sig i projektområdet då.
- > Samebyn informerar om att längs Kalixälven har samebyn ett av sina bästa marklavsområden och det utgör ett naturligt uppsamlingsområde för renarna. I Tansjärv har samebyn en renskötselansläggning, som samebyn är orolig kan påverkas negativt av den planerade ledningen.
- > Samebyn använder ofta mobila renskötselansläggningar. Vid den befintliga transmissionsnätsledningen har det dock inte funnits något behov av mobil skötselansläggning under de senaste åren. Samebyn menade att den nya ledningen dock kan innebära att mobila anläggningar kan krävas i framtiden.

- > Svenska kraftnät och samebyn diskuterade om en kommunikationsplan skulle underlätta kontakterna under byggfasen, vilket samebyn förespråkar. Svenska kraftnät försäkrade att dialogen med samebyn kommer att fortsätta i projektet under arbetet med MKB:n.
- > Svenska kraftnät och samebyn diskuterade om det finns samiska kultur- miljöer i projektområdet. Samebyn informerar om att det i Kälvjärvområdet finns rester av samiska bosättningar.
- > Samebyn ställde krav på att Svenska kraftnät inte lämnar kvar material som används under byggfasen, som trådar, linor etcetera. Om det inte städas upp kan renar fastna i det kvarlämnade materialet och dö. Även komposterbart och nedbrytbart material måste tas bort.

2.4.2 Inkomna skriftliga yttranden under avgränsningssamrådet #86 Korju sameby har meddelat att de inte har några synpunkter.

#123 Ängeså sameby anser att det är viktigt att Svenska kraftnät förstår att förutsättningarna skiljer sig åt mellan en skogssameby, fjällsameby och koncessionssameby när MKB:n tas fram.

Den befintliga transmissionsnätsledningens sträckning är inom Ängeså sameby 33,65 km lång och cirka 40 meter bred. Med den planerade ledningen blir skogsgatan mellan Messaure och Keminmaa 80–90 meter bred. Längden på den planerade ledningen kommer troligen bli längre än den befintliga transmissionsnätsledningen då det blir en ny sträckning vid övergången av Kalixälven⁴. Det direkta betesbortfallet för den nya ledningen blir minst 1,52 kvadratkilometer och då har inte hänsyn tagits till anslutande vägar och annan entreprenadverksamhets påverkan på markbetet.

Området som den planerade ledningen berör kan nyttjas av samebyns renar året runt. Ledningens dragning korsar flera kärnområden för rennäringen. I anslutning till väg E10 och västra Svartbyn finns ett strategiskt område för uppsamling av ren. De flyttleder som finns markerade på Sametingets kartor har inte använts de senaste åren på grund av annan störande verksamhet, men kan komma att brukas i framtiden.

Samebyn informerar om de olika betesmarksområdena och hur de nyttjas under årstiderna.

⁴ Svenska kraftnät förtydligar att detta gäller om det södra alternativet över Kalixälven väljs. Det är dock det norra alternativet som koncession kommer sökas för.

Den befintliga transmissionsnätsledningen utgör en svår passage för renarna i dagsläget på grund av coronaljudet, som skrämmer renarna. Renarna måste således aktivt drivas vid passage av ledningen.

Hårda skoterspår leder renarna ut från samebyns betesmarker och utgör ett problem då renskötarna måste hämta tillbaka renar som strövat i oönskade riktningar.

Det finns ett flertal täkter som redan påverkar samebyns betesmarker. I Storberget, väster om västra Svartbyn, ligger en större nyupptagen bergtäkt inom uppsamlingsområdet för anläggningen i Tansjärv och anläggningen i Lappberget.

En mycket stor vindkraftpark planeras i samebyns sydvästra delar i Hällbergsområdet, vilket troligen kommer att påverka renskötseln i stor grad. Här blir den kumulativa effekten extra påtaglig, framförallt under kalvningen, då vindparken sammanfaller med nästan 8,5 km av den planerade ledningens sträckning.

Samebyn informerar om förväntade konsekvenser som de anser riskerar att uppkomma med den nya ledningen samt föreslår kompensationsåtgärder.

Av hänsyn begär samebyn således att byggnation endast sker under barmarkstid, med stopp under kalvningstiden. Samebyn önskar att den nya ledningen i största möjliga mån följer den befintliga ledningens sträckning för att minska fragmenteringen av beteslanden. Samebyn önskar att delta i samråd gällande planering av anslutande vägar till den planerade ledningen samt att löpande dialog hålls under byggnadsfasen, då förhållandena för renskötseln snabbt kan ändras på grund av väder, vind och ändrade betesförhållanden.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät noterar informationen om de olika typerna av samebyar och avser att ta detta i beaktande i det fortsatta arbetet.

Svenska kraftnät noterar informationen om samebyns kärnområden, flyttleder och betesmarksområden och avser att ta dessa i beaktning i det fortsatta arbetet genom bland annat fortsatt dialog och hänsyn vid anläggningsarbetet.

Svenska kraftnäts svar avseende coronaljud bemöts samlat i avsnitt 5.3.

Svenska kraftnät förstår att frågan om skoterspår är viktig för rennäringen och att ledningsgator med tillkommande arbetsvägar tillgängliggör marken för skoteråkning. Skoterfrågan är dock svår att reglera, då många privatpersoner använder skoter för friluftsliv och transport. Svenska kraftnät gör bedömningen att en ny kraftledning parallellt med den befintliga inte bör öka skoteråkningen mer än marginellt.

Svenska kraftnät har fört dialog med Vasa Vind AB angående passagen genom vindkraftparken och avser bygga den planerade ledningen parallellt med befintlig.

Svenska kraftnät noterar samebyns uppskattning av förväntade konsekvenser samt förslag på kompensationsåtgärder och tar med dem i den fortsatta processen.

Svenska kraftnäts svar avseende samlokalisering bemöts samlat i avsnitt 5.2.

#130 Kalix sameby informerar om att den planerade kraftledningen kommer skapa ett 100 meter brett bälte genom centrala delar av samebyns betesmarker, vilket utarmar succession och biologisk mångfald som är nödvändigt för ett kvalitativt bete. Samebyn anser att bygg- och anslutningsvägar kommer ge bestående skador på det naturliga betet och innebära störningsmoment i renarnas naturliga vandringsleder. Ledningen kommer även med sannolikhet innebära problem med skoterkörning.

Redan idag har samebyn begränsningar i nyttjandet av renbeten, vilket lett till att samebyn utfordrar renarna under kortare perioder. Samebyn förutser att de måste förlänga perioden med stödutfodring för renarna eftersom naturliga betesmarker kraftigt kommer reduceras med den nya kraftledningen.

Den nya ledningen kommer korsa de urgamla flyttlederna, vilket innebär att renarna kommer att vandra ut efter ledningsgatorna och därmed spridas ”vind för våg”. Detta medför stora ekonomiska förluster och merarbete för samebyn, som måste stoppa och samla hjorden och sedan transportera till uppsamlingsplatser mellan Stora och Lilla Lappträsk för utfodring. Det handlar om upp till 1 900 renar.

Samebyn är idag redan hårt påverkad av andra markanvändare som Försvarsmakten, genom Lombens och Orrträsk skjutfält (som utökas), och Haparandabanan, som skär rakt genom samebyns betesområden.

Kraftledningen kommer innebära ett kraftigt ingrepp i de centrala delarna av renbetesområdet och begränsar även stora delar av samebyns sommar- och höstbete.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät noterar informationen om samebyns flyttleder, betesområden, problematik med ledningsgator och skoteråkning och motstående markanvändning. Svenska kraftnät avser att ta detta i beaktning i det fortsatta arbetet genom bland annat fortsatt dialog och hänsyn vid anläggningsarbetet. Se Svenska kraftnäts bemötande till #123 Ängeså sameby angående skoteråkning.

Det finns studier som påvisar att skogsgator kan främja den biologiska mångfalden, eftersom många hävdberoende arter kan gynnas av det öppna habitatet som den röjda

skogsgatan medför. Svenska kraftnät förstår dock problematiken med avverkning av skog som erbjudit olika typer av lavar till betande renar. Svenska kraftnät avser att uppföra den planerade ledningen parallellt med den befintliga ledningen så långt det är möjligt för att minimera konsekvenserna för bland annat rennäringen. Se Svenska kraftnäts svar avseende samlokalisering i avsnitt 5.2.

2.5 Intresseföreningar och övriga aktörer

I denna del redogörs för yttranden från intresseföreningar och övriga aktörer, som till exempel verksamhetsutövare. Följebrevet ”inbjudan till samråd remissinstanser” som skickades ut återfinns i bilaga 3. Lista över yttranden som inkom under avgränsningssamrådet redovisas i bilaga 7.

Följande aktör har inte haft några synpunkter eller något att erinra:

#81 Luleå Energi Elnät AB

#89 Vitsaniemi Skifteslag Samfällighetsförening verkar för att utveckla fisket vid Vuentokoski i Torne älv. Det populäraste fiskestället ligger vid Mustakallio, som ligger rakt under dragningen av kraftledningen i det sydligaste alternativet. För att minimera påverkan för fiskande gäster anser skifteslaget att den nya ledningen ska dras parallellt med eller så nära som möjligt med den befintliga transmissionsnätledningen vid övergången av Torne älv.

Skifteslaget ser att turism är en alltmer växande näring. Besökarna vill uppleva lugnet som avskildheten kan ge. Skifteslaget uppmanar Svenska kraftnät att vara lyhörda inför de synpunkter som entreprenörer inom turism har.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen.

Svenska kraftnäts svar avseende samlokalisering bemöts samlat i avsnitt 5.2.

#90 Snells Entreprenad AB (Snell) bedriver täktverksamhet i absolut närhet av befintligt transmissionsnät och idag har ledningen sin sträckning inom aktuell täkts verksamhetsområde. Snell uppfattar det som att den nya ledningssträckningen blir söder om den befintliga ledningen och därmed närmare brytningsområdet.

Snell anser att en ledningsdragning närmare brytningsområdet försvårar en säker täktverksamhet. Det mest kritiska momentet är när sprängning sker. Nuförtiden är sprängning en tekniskt avancerad verksamhet som i allmänhet ger ett kontrollerat och förutsägbart förlopp och resultat. Det kan dock inträffa att sprängningar får ett förlopp

som kanske inte är helt enligt plan och ”kast” kan få en oväntad riktning än planerat. Med en kraftledning som kommer närmare brytningsområdet ser Snell att säkerhetsmarginalen tunnast ut till en nivå som är tämligen kritisk.

Snell vill belysa ledningsplaceringen utifrån perspektivet med en bergtäkt i drift där sprängningar förekommer.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har utrett alternativa ledningssträckningar inom delområde 5, vilka kommer redovisas i kommande MKB. Svenska kraftnät bedömer att en parallell ledningssträckning är mest fördelaktig genom berört område främst för passagen över Torne älv. Ytterligare dialog har förts med Snell och det har konstaterats att sprängningar kan påverka ledningen men att det preliminärt inte kommer utgöra ett hinder för driften av bergtäkten. Om Svenska kraftnät framöver nekar sprängningar eller uttag enligt täkttillståndet kommer ersättning utgå för förlusten.

#109 Telia Elskyddsärenden meddelar att de inte har några särskilda synpunkter avseende kraftledningen och informerar om att en telestation är aktiv, men saknar nät vid berörd ledningsgata. Denna telestation stängs under 2021.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat informationen och tar med det i den fortsatta processen.

#122 Birdlife Sverige (Birdlife) och Norrbottens Ornitologiska Förening (NOF) informerar om att kunskapen om fågelvärden i den aktuella zonen är relativt begränsad och anser att det förefaller rimligt och lämpligt att ledningen dras parallellt med befintlig transmissionsnätledning så långt som möjligt. Generellt förespråkar Birdlife och NOF markförlagda ledningar, då dessa påverkar fågellivet avsevärt mycket mindre. Birdlife och NOF vill återkomma med synpunkter och bedömningar när projektets MKB har lämnats in.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnäts svar avseende samlokalisering och markkabel bemöts samlat i avsnitt 5.2.

I identifierade riskområden kommer Svenska kraftnät att utreda nyttan av att utrusta ledningen med fågelavvisare för att vid behov minska risken för fåglar att flyga in i linorna.

Energimarknadsinspektionen skickar koncessionsansökan på remiss och Birdlife och NOF har då möjlighet att åter kunna lämna synpunkter i ärendet.

#131 Naturskyddsföreningen Jokkmokk och Naturskyddsföreningen Norrbottens län lämnar synpunkter angående två områden inom och i angränsning till delområde 1 som har pekats ut i Naturvårdsverkets rapport 4692. Objekt 28 är angränsande till delområdet och objekt 77 ligger inom området. Objekt 77 finns omnämnd som objekt 423 i underbilaga 11 till samrådsunderlaget för avgränsnings-samråd som genomfördes våren 2020 (bilaga 1). Naturskyddsföreningarna vill poängtera värdet av dessa områden och att en eventuell ny transmissionsnät-förbindelse inte på något sätt får hota dessa områden. Naturskyddsföreningarna beskriver områdena och varför de har höga värden. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen utreder skydd av ett större område som skulle sammanbinda objekt 77 med naturreservatet Gärdattjähkkå.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har under sommaren 2020 låtit återbesöka området som benämns 423 samt objekt 28 som angränsar till objekt 77/423. Objektet har under naturvärdesinventeringen bedömts ha naturvärdesklass 1, vilket är den högsta bedömningen. Objektet ligger cirka 240 meter från den planerade transmissionsnätledningens centrumlinje och kommer således inte påverkas direkt av ledningen eller dess skogsgata. Ledningens påverkan och konsekvenser på naturvärdesobjekt identifierade under naturvärdesinventeringen kommer att bedömas i kommande MKB.

#139 SCA Skog AB (SCA) har ett certifierat skogsbruk, vilket innebär att SCA åtar sig att följa riktlinjer för ett ansvarsfullt skogsbruk som ställs upp av SFC och PEFC. SCA har undantagit områden, så kallade frivilliga avsättningar, från skogsbruk på grund av höga naturvärden, men även vid omvandling av skog till annan markanvändning (som ledningsändamål) ska hänsyn tas till naturvärden. En ny FSC-standard för skogsbruk började gälla 2020, vilken innebär att hänsyn till miljöintressen ytterligare förstärks.

I och med att Svenska kraftnäts planerade transmissionsnätledning kommer beröra ett flertal områden med höga naturvärden måste SCA till följd av FSC-standarderna, innan medgivanden undertecknas, be Svenska kraftnät skriftligen meddela varför planerad sträckning förordas och om den kan omlokaliseras eller inte. Om den inte kan omlokaliseras måste det framgå varför.

Svenska kraftnäts kommentarer: De naturvärden som SCA informerat om har inventerats. Den sträckning som Svenska kraftnät slutligen kommer att förorda avvägs mellan olika motstående intressen, tekniska aspekter och ekonomiska aspekter. Vid

planeringen ska en sträckning som fungerar som helhet arbetas fram. Planeringsförutsättningarna har varit att befintliga transmissionsnätsledningar enbart får korsas en gång, vilket av flera olika skäl har styrt sträckningsförslagen att gå på ena eller andra sidan av den befintliga ledningen, även om det ur intrångssynpunkt skulle vara lämpligare att korsa flera gånger. Mer information om korsningar av befintliga ledningar finns att läsa i det kompletterande samrådsunderlaget, bilaga 10. Generellt föredras parallellgång med befintlig ledning för att samla och minska intrånget. För alla objekt med höga naturvärden kommer Svenska kraftnät i möjligaste mån vidta åtgärder för att minska påverkan. Dessa åtgärder kan till exempel vara att stolpar inte placeras inom naturobjekten eller att försöka utforma skogsgatan så smalt som möjligt utan att luftledningens stolpar och linor hotas.

2.6 Berörda fastighetsägare och allmänheten

I denna del redogörs för yttranden från berörda fastighetsägare och från allmänheten. Följebrevet ”inbjudan till samråd berörda fastighetsägare” som skickades ut återfinns i bilaga 4. Annons i tidningar redovisas i bilaga 6. Lista över yttranden som inkom under avgränsningssamrådet redovisas i bilaga 7. Inget yttrande från allmänheten har inkommit under samrådet.

2.6.1 Dialog innan samråd

Informationsbrev om projektet samt planerade natur- och kulturinventeringar skickades till berörda fastighetsägare i maj och juli 2019 samt i januari 2020, vilket renderade i ett flertal inkomna synpunkter. De inkomna synpunkterna har beaktats och tagits med i arbetet med vidare utredning av delkorridorerna, se samrådsunderlag för avgränsningssamråd (bilaga 1) kapitel 6 angående utredda alternativ.

#36 Staffan Staalback informerar om att han kan komma att bli direkt berörd och tvingas att flytta om Svenska kraftnät låter uppföra ledningen i enlighet med utredningskorridor D3 Väst (i avgränsningssamrådet benämns delkorridoren som ”delområde 5 Väst”).

Svenska kraftnäts kommentarer: Den planerade ledningen kommer inte vid en parallellgång med den befintliga ledningen enligt delområde 5 Väst beröra fastigheten med vare sig själva ledningen eller skogsgata.

#58 Sverker Forsén anser att förutom förlorad skogsproduktion så innebär en luftburen 400 kV ledning ett stort estetiskt intrång på en skogsfastighet och det på en mycket större yta än den berörda marken. Kraftledningar mer eller mindre förstör möjligheten till ”skogsbad” i skogen i anslutning till ledningen.

Fastighetsägaren önskar att den nya ledningen främst utförs som markkabel om det är tekniskt möjligt. Om det inte är tekniskt möjligt önskar fastighetsägaren att ledningen hängs upp i befintliga transmissionsnätledningens stolpar. Som tredje alternativ om inte de två tidigare är möjliga önskar fastighetsägaren att ledningen lokaliseras söder om den befintliga ledningen.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen.

Svenska kraftnäts svar avseende samlokalisering och teknisk utformning bemöts samlat i avsnitt 5.2.

#61 Tord Svallfors informerar om andelen mark som kommer tas i anspråk om ledningen anläggs norr om befintlig transmissionsnätledning vid delkorridor D3 nord (benämns i avgränsningssamrådet som "delområde 4 Nord"). Fastighetsägaren informerar även om ett fornlämningsområde, en större kalkkälla, ett fritidshus samt informerar om fågellivet, jakt, rekreation och naturvärde för byns intresserade.

Om ledningen dras söder om den befintliga transmissionsnätledningen vid delkorridor D3 syd (benämns i avgränsningssamrådet som "delområde 4 Syd") finns stora naturvärden i jakt, rekreation och naturlig vattentäkt i dagen som används flitigt av bybor och turister. På både öster och väster sida om älven råder Natura 2000-områden samt nyckelbiotopområden.

Fastighetsägaren undrar om spänningen går att höja på den befintliga transmissionsnätledningen, eventuellt grövre dimension på ledningens faslinor, byta stolpar etc. Fastighetsägaren menar att det måste vara bättre miljömässigt, billigare utbyggnad, klimatsmartare och mindre intrång på marker med en sådan lösning.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och informationen och tar med dem i den fortsatta processen.

Svenska kraftnät avser att planera att ledningen går parallellt med befintlig transmissionsnätledning så långt det är möjligt, vilket minskar intrången på fastigheterna.

Det är tyvärr inte möjligt att spänningshöja den befintliga ledningen, då Sveriges ledningar som högst får ha 400 kV som spänning. Att byta stolpar och linor på den

befintliga ledningen skulle även innebära en större kostnad än att uppföra en ny ledning.

2.6.2 Delområde 1, 2 och 3

Inga synpunkter angående delsträckorna 1, 2 och 3 inkom från berörda fastighetsägare eller allmänheten under avgränsningssamrådet.

2.6.3 Delområde 4

#82 Sverker Forsén lämnade samma yttrande som innan avgränsningssamrådet, se yttrande #58 Pesaträsk 1:3 i avsnitt 2.6.1.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät bemöter yttrandet i avsnitt 2.6.1.

#99 Uno Nilsson informerar om att den befintliga bron över Kallmyrabäcken under befintlig transmissionsnätsledning i dagsläget är i mycket dåligt skick. Fastighetsägaren önskar att befintlig bro repareras eller ersätts med ny och att fastighetsägaren får tillåtelse att använda den för lättare fordon.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat informationen och tar med det i den fortsatta processen. Om Svenska kraftnät behöver använda en bro vid överfart av bäcken kan Svenska kraftnät komma att restaurera bron eller ersätta den med en ny. Om så sker kommer fastighetsägaren troligen kunna nyttja den.

#104 Bengt Hietaniemi önskar att ledningen dras en annan sträckning. I andra hand önskar fastighetsägaren att ledningen dras på södra sidan om den befintliga ledningen samt att ytan för kondensatoranläggningen på skiftet inte utökas, utan bibehålls i nuvarande storlek.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnäts svar avseende motsättning av ledningsdragning bemöts samlat i avsnitt 5.2.

Seriekompensationsanläggningen kan tyvärr inte behållas i nuvarande storlek, utan kommer behöva byggas ut. Detta omfattas dock inte av detta projekt. Separat dialog kommer att föras med fastighetsägaren om utökningen av seriekompensationsanläggningen.

#105 Simon Nilsson är inte negativ till infrastruktursatsningar, utan tycker att det är positivt med samhällsutveckling i hela landet. Fastighetsägaren har varit i kontakt med Svenska kraftnät och diskuterat hur fastigheten berörs. Fastighetsägaren

informerar om ingreppet på fastigheten och vilka negativa konsekvenser de innebär för fastighetsägaren.

Fastighetsägaren informerar om planer att bygga en skogsbilväg i området för att öka tillgängligheten till fastigheten samt att en grävmaskin har införskaffats för framtida projekt på fastigheten. Om bruksbar areal nu påverkas av kraftledningens dragning så försvinner underlag för byggnad av denna väg.

Fastighetsägaren kräver att vid ett eventuellt intrång som kraftigt minskar bruksbarhetsförutsättningarna på fastigheten ska Svenska kraftnät ersätta hela skiftets areal.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnäts svar avseende produktionsbortfall och ersättningar bemöts samlat i avsnitt 5.1.

#129 Ann-Helen Johansson och Lars Vennberg informerar om fastigheternas kulturella betydelse och deras ambition om att vårda och behålla den ursprungliga utformningen. Fastighetsägarna informerar även om byggnader med timringar, varav en bagarstuga som byggts om till en fritidsbostad. Fastighetsägarna anger vidare att de investerat i renoveringar och restaureringar och har framtida investeringsplaner för fastigheterna. Fastighetsägarna är oroliga att planerna kommer att påverkas negativt av två parallella högspänningsledningar.

Fastighetsägarna informerar om att alla tre fastigheterna (Svartbyn 13:6, 13:22 och 13:25) hör ihop. Gårdsstället sträcker sig hela vägen från boningshuset bort till sandstranden 150 meter söder om den befintliga 400 kV ledningen. I skogspartiet mellan gården och Byträskvägen finns en samfälld väg, som många nyttjar för rekreation och motion. I skogspartiet finns gott om bär och svamp.

Fastighetsägarna är osäkra på hälsoriskerna med magnetfält och är oroliga för byggnaderna som ligger närmast den befintliga ledningen. De har läst att det inte finns så stora risker, men att risker finns och att försiktighet och uppmärksamhet ska iakttas.

Fastighetsägarna är oroliga att skogen, som utgör en viktig del för verksamheten och deras inkomst, kommer försvinna. De är även oroliga för att lönsamheten på stuguthyrningen kommer dras ned. De anser att hela fastighetens värde kommer att påverkas negativt ur ekonomiska, miljömässiga och etiska perspektiv och att de kommer se en 70 meter bred ledningsgata tvärs över Kalixälven. Fastighetsägarna bedömer att gårdsstället kommer påverkas mycket negativt av den planerade ledningen och att de inte kommer ha möjlighet att förvalta det unika läget längs älven.

De frågar även följande:

- > Vad händer när fastighetsägarna ska söka om bygglov, då Svenska kraftnät utgör en samrådsinstans när det gäller byggnationer närmare 250 meter från en 400 kV ledning? Innebär det att de två parallella ledningarna lägger en död hand över fastigheten?
- > Hur kommer fastighetsägarna att påverkas under själva byggtiden? Ledningsdragningen över Kalixälven är en av de viktigaste och mest känsliga delarna av ledningen enligt samrådet. Hur kommer det gå till?
- > Kommer fastighetsägarna kunna påverka hur byggnationen kommer se ut, till exempel placering av stolpar med mera?

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät bedömer att fastighet Svartbyn 13:25 inte kommer beröras av ledningen.

Svenska kraftnät tar magnetfältfrågan på största allvar och kommer att utreda den grundligt innan koncession söks. Svenska kraftnät anser att det vid planering av nya ledningar är motiverat att utreda magnetfältsnivåer över 0,4 mikrotlesla där barn varaktigt vistas (bostadshus, sommarstugor, skolor etcetera). Inför samrådet har Svenska kraftnät enbart tagit fram översiktliga magnetfältberäkningar inför den föreslagna sträckningen. De preliminära resultaten för Svartbyn visar att bostadshus och bagarstugan på fastigheten med god marginal klarar sig från någon oacceptabel magnetfältspåverkan. Sommarstugan direkt söder om den befintliga transmissionsnätledningen har i dagsläget, i och med att den ligger väldigt nära transmissionsnätledningen, något högre magnetfält än utredningsnivån om 0,4 mikrotlesla. Svenska kraftnät kommer därför utreda frågan vidare.

När flera elledningar står nära varandra kan de olika ledningarnas magnetfält antingen förstärka varandra eller ta ut varandra. Det beror dels på exakt placering bredvid varandra och dels på ett antal tekniska faktorer. Svenska kraftnäts ambition är att den nya ledningen ska konstrueras så att det tillkommande magnetfältet reducerar det magnetfält som befintlig transmissionsnätledning ger upphov till och att den totala magnetfältspåverkan för båda ledningar tillsammans blir något mindre än i dagsläget. Svenska kraftnät kommer arbeta vidare för att justera föreslagen sträckning för att minska magnetfälten så långt det går, men det är inget som Svenska kraftnät vet med säkerhet i nuläget.

Svenska kraftnäts svar avseende produktions- och inkomstbortfall samt investeringar bemöts samlat i avsnitt 5.1.

Svenska kraftnät bedömer att möjligheterna för motion och svamp- och bärplockning inte kommer att försvinna i området.

Svenska kraftnäts svar på fastighetsägarens frågor:

- > Om byggnation planeras närmare än 250 meter ska kommunen skicka ärendet (till exempel ansökan om bygglov eller förhandsbesked) på remiss till Svenska kraftnät. Detta säkerställer att Svenska kraftnät kan bevaka att byggnader inte byggs på en olämplig plats ur magnetfälts- och elsäkerhets-synpunkt. För två parallella 400 kV ledningar som är aktuellt här har Svenska kraftnät inga synpunkter på byggnader som planeras 165 meter eller längre från närmaste lednings mittfas. Det kan vara möjligt att bygga närmare än så, men i sådana fall behöver närmare utredning göras med platsspecifika magnetfältsberäkningar. Mer information om elsäkerhet vid kraftledningar finns på Svenska kraftnäts hemsida: <https://www.svk.se/sakerhet-och-hallbarhet/elsakerhet/byggnation---elsakerhet-vid-kabel-och-kraftledning/>.
- > Dialog kommer att ske med fastighetsägaren om lämpliga byggvägar för att undvika transporter via brukningscentrum. Under byggtiden kommer Svenska kraftnät sedan skicka ut informationsbrev i god tid före arbetena med information om tidplan och vilken typ av arbeten som kommer utföras. Över Kalixälven kan det krävas specialstolpar som korsningstorn, vilka kommer bli högre än vanliga A- eller B-stolpar som Svenska kraftnät vanligtvis använder vid utförande. Svenska kraftnät kommer genomföra en visualiseringsstudie vid denna passage av älven och redovisa i kommande MKB.
- > Svenska kraftnät kommer under detaljprojekteringen att föra dialog med de fastighetsägare som så önskar för att diskutera läge av bland annat stolpar.

2.6.4 Delområde 5

#75 och #77 CG Heikinpieti och Eero Heikinpieti önskar att kraftledningen dras bredvid den befintliga transmissionsnätsledningen. Fastighetsägarna informerar om att fastigheten har en rullstensås som kraftledningen korsar och vädjar till Svenska kraftnät att värna om den då den är den enda kvar i bygden samt att den befintliga transmissionsnätsledningen redan orsakat fula spår i rullstensåsen. För att kunna godkänna ledningen önskar fastighetsägarna veta hur kraftledningen ska byggas samt hur hänsyn ska tas till den känsliga naturen.

Fastighetsägarna är delägare i Vitsaniemi Skifteslags Samfällighetsförening, som försöker utveckla fisket vid Vouentokoski i Torne älv. Det mest populära fiskestället ligger vid Mustakallio, som ligger rakt under delområde 5 öst.

Fastighetsägarna förordar en ledning parallellt med den befintliga transmissionsnätsledningen.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnäts svar avseende samlokalisering bemöts samlat i avsnitt 5.2.

Svenska kraftnät avser att vidta hänsyn i möjligaste mån vid korsningen med rullstensåsen.

Svenska kraftnät bemöter #89 Vitsaniemi Skifteslags Samfällighetsförening yttrande angående fisket vid Vouentokoski i avsnitt 2.5.

#102 Gunhild Stensmyr informerar om att det drivs ett hotell på fastigheten och i den tillhörande skogen har det investerats i ett utkikstorn, iordningställda vandringsleder och grillplatser. I fastighetsägarens turistverksamhet är skogen en viktig del och fastighetsägaren önskar att den nya ledningen inte riskerar det fortsatta arbetet med att utveckla destinationen. Utkikstornet ligger några hundra meter från den planerade ledningen och en grillplats ligger ganska nära den planerade ledningssträckningen.

Fastighetsägaren ställer sig bakom Vitsaniemi Skifteslags Samfällighetsförenings yttrande.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät noterar informationen om utkikstornet, vandringsleder och grillplatser.

Svenska kraftnäts svar avseende inkomstbortfall samt investeringar bemöts samlat i avsnitt 5.1. Svenska kraftnäts svar avseende oro för ledningens påverkan på turism finns i avsnitt 5.5.

#104 Bengt Hietaniemi önskar att Svenska kraftnät väljer en annan sträckning så att ledningen inte passerar sjön Kenkäjärvi. I andra hand önskar fastighetsägaren att ledningen dras på norra sidan av den befintliga ledningen.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnäts svar avseende motsättning av ledningsdragnings samt samlokalisering bemöts samlat i avsnitt 5.2.

#117 Barbro Emanuelsson är ägare till en bergtäkt som ligger på fastigheten, som Snells Entreprenad har nyttjanderätt till. Om den nya ledningen kommer för nära täkten kommer den framtida täktverksamheten bli osäker. Det kan drabba fastighetsägaren och hennes familj ekonomiskt i flera generationer.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät bemöter #90 Snells Entreprenad AB:s yttrande i avsnitt 2.5. Svenska kraftnäts svar avseende inkomstbortfall bemöts samlat i avsnitt 5.1.

3 Samråd enligt Esbokonventionen

I detta avsnitt redogörs för yttranden från finska myndigheter, företag och privatpersoner från samråd enligt Esbokonventionen. Mer information om detta samråd finns i kapitel 1. Svenska kraftnät skickade ett förkortat samrådsunderlag i en svensk version samt en version översatt till finska, se bilaga 8, till Naturvårdsverket som 2020-03-30 skickade underlaget till Miljöministeriet i Finland. Miljöministeriet har i sin tur skickat ut underlaget på remiss till finska instanser och berörda fastighetsägare. Från samrådet enligt Esbokonventionen har 13 yttranden inkommit. Lista över inkomna yttranden från samrådet enligt Esbokonventionen redovisas i sin helhet i bilaga 9. En separat samrådsredogörelse över inkomna yttranden i samrådet enligt Esbokonventionen samt Svenska kraftnäts bemötanden till dessa kommer genom Energimarknadsinspektionens remiss till Naturvårdsverket skickas till Miljöministeriet i Finland för nästa skede i Esbo-samrådet. Denna kommer att finnas på såväl svenska som finska.

#113 Miljöministeriet sammanfattar yttranden från finländska myndigheter, företag och privatpersoner:

Försvarsmakten, Meteorologiska institutet, Naturresursinstitutet (Luke) och Norra Österbottens NTM-central meddelade att de inte hade några kommentarer.

Lapplands NTM-central – Föreslår att Finland medverkar i bedömningen av miljökonsekvenserna för den svenska delen av ledningen mellan Messaure-Keminmaa och korsningspunkten över Torne älv. Lapplands NTM-central konstaterar att lösningarna som gäller transmissionsnätsledningen är nära förknippat med MKB-förfarandet på finska sidan och att projektet därmed har betydande gränsöverskridande konsekvenser.

Regionförvaltningsverket i Lappland – Anser att det inte är nödvändigt att Finland deltar i det svenska MKB-förfarandet för att bedöma eventuella betydande miljökonsekvenser för Finland, eftersom den del av projektet som ligger på finska sidan behandlas i ett separat pågående MKB-förfarande av Fingrid Oyj.

Lapplands Förbund – Konstaterar att Finland bör delta i MKB-förfarandet i den del av ledningen mellan Messaure-Keminmaa som gäller korsningspunkten över Torne älv. I

MKB-förfarandet bör man undersöka lokaliseringar och alternativ för gränsövergången som inte medför skadliga konsekvenser för områdets landskapsvärden, markägande eller bosättning.

Museiverket – Anser att Finland bör ta ställning i ärendet. Även om projektet överskrider riksgränserna har det fysiska och landskapsmässiga konsekvenser lokalt och på landskapsnivå. Museiverket föreslår därför att synpunkter i ärendet lämnas av det regionala ansvarsmuseet, Tornedalens museum.

Renbeteslagens förening – Informerar om att korsningspunkten över Torne älv ligger på Lohijärvi renbeteslags område och informerar om renbeteslagets bakgrund. Renbeteslagens förening anser att förändringar i miljön alltid påverkar förutsättningarna för bedrivande av renskötsel och att projektets konsekvenser för renarna och renskötseln måste utvärderas. Ledningen på den svenska sidan medför sannolikt betydande skadliga konsekvenser för renskötseln i området, eftersom ledningen enligt samrådsdokumentet går genom samebyars centrala betes- och verksamhetsområden samt vandringsleder. Utredningarna kräver förhandlingar och dialog med renbeteslagen i påverkansområdet. Projektet har även kumulativa effekter med befintliga kraftledningar. Renbeteslagets förening anser att det finns skäl att göra renbeteslaget delaktig i planeringen av projektets fortsatta faser och ta hänsyn till renbeteslagets åsikter vid planering och genomförande.

Projektet har sannolikt även betydande effekter på områdets naturmiljö och människors levnadsförhållanden. Renbeteslagens förening anser att Finland bör delta i MKB-förfarandet, eftersom projektet kan få betydande konsekvenser även på finska sidan.

Strålsäkerhetscentralen (STUK) – Anser att den del av kraftledningen som är lokaliserad i Sverige samt korsningspunkten över Torne älv inte orsakar några betydande magnetfält ur strålsäkerhetssynpunkt på den finska sidan. STUK anser att Finland inte behöver delta i det svenska MKB-förfarandet när det gäller magnetfält, utan anser att det blir den svenska myndighetens uppgift.

Tornedalens museum – Anser att det i projektet uppstår skadliga effekter på landskapet och kulturmiljön vid korsningspunkten över Torne älv och de riktas mot det nationellt värdefulla landskapsområdet och den byggda kulturmiljön av riksintresse i Tornedalen. En helt ny korridor medför större skadliga effekter på landskapet och kulturmiljön än att placera en ny kraftledning parallellt en befintlig ledning i samma korridor. Tornedalens museum anser att den nya ledningen borde

byggas i anslutning till den befintliga för att bevara enhetliga landskapsrum och lindra de skadliga konsekvenserna för Torne älv.

Privatpersoner (två stycken) – Anser att Finland måste delta i det svenska MKB-förfarandet. Anser även att en ny korsningspunkt över Torne älv måste hittas och att korsningspunkten under inga omständigheter får byggas på deras fastighet.

Fingrid Oyj (Fingrid) – Fingrid och Svenska kraftnät har ett nära samarbete i projektet och för dialog och samarbete angående fastställandet av en genomförbar gränsövergångsplats, tekniska specifikationer samt bedömningen av gränsöverskridande konsekvenser.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen. När koncessionsansökan skickas på remiss av Energimarknadsinspektionen kommer Naturvårdsverket att ge finska samrådsparter möjlighet att yttra sig om MKB:n i nästa skede av Esbo-samrådet.

Museiverket – Tornedalens museum har lämnat yttrande i samrådet enligt Esbo-konventionen, se Svenska kraftnäts bemötande nedan.

Lapplands Förbund, Tornedalens museum och privatpersoner – Svenska kraftnät har tillsammans med Fingrid utrett flera potentiella korsningspunkter vid landsgränsen och har kommit fram till att korsningspunkten vid Risudden är den som medför minst negativa konsekvenser. Korsningspunkten över Torne älv är utvald i samarbete mellan Svenska kraftnät och Fingrid. Det som var avgörande vid bedömningen var lämpligheten ur både svensk och finsk synvinkel. Vald korsningspunkt är lämpligast ur teknisk synvinkel och framkomlighet med avseende på bebyggelse samt bevarandebestånden på båda landsidor. Vald korsningspunkt innebär att intrång på närliggande bestånd som till exempel markanvändning och landskapsbild minskar genom att det koncentreras till den befintliga ledningen och den planerade ledningen inte behöver göra nytt intrång i ett område där ingen tidigare nätinfrastuktur byggts.

Svenska kraftnät svarar på synpunkter om parallell dragning och motsättning mot ledningsdragning samlat i avsnitt 5.2.

Renbeteslagens förening – Svenska kraftnät för en dialog med svenska samebyar. Fingrid ansvarar för att föra dialog med finska renbeteslag.

4 Inkomna yttranden vid kompletterande samråd

I detta avsnitt redogörs för inkomna synpunkter i det kompletterande avgränsnings-samrådet. Endast synpunkter med relevans för den föreslagna verksamheten bemöts i sammanställningen i följande avsnitt och generella synpunkter bemöts samlat i kapitel 5. Yttranden där man inte haft något att erinra mot förslaget sammanställs i respektive avsnitt. Frågeställningar som inkommit tas med i de fall där frågeställningen varit vanligt förekommande och behöver utvecklas i MKB. I avsnitt 5.6 beskrivs hur inkomna synpunkter övergripande bidrar till förändringar av innehållet i MKB, och vilka behov av inventeringar som förts fram av remissinstanserna.

Under det kompletterande samrådet har yttranden inkommit från länsstyrelsen, en kommun, fem sektorsmyndigheter och åtta övriga myndigheter, två intresseorganisationer och fyra andra aktörer, två samebyar samt en privatperson.

4.1 Länsstyrelse och kommuner

I denna del redogörs för yttranden från länsstyrelsen och berörda kommuner som inkommit under det kompletterande samrådet. Följebrevet ”inbjudan till samråd remissinstanser” som skickades ut återfinns i bilaga 11. Lista över yttranden som inkom under det kompletterande samrådet redovisas i bilaga 16.

#191 Länsstyrelsen Norrbotten har valt att inte förorda ett alternativ, utan redovisa vad länsstyrelsen anser lämpligt ur respektive sakområde utifrån det bakgrundsunderlag som finns tillgängligt.

Rennäring – Länsstyrelsen anser att nya intrång på tidigare opåverkade betesmarker bör undvikas så långt som möjligt, då dessa typiskt sett är negativa oavsett riksintresse eller inte. Om exploatering på markområden ändå måste ske ska dessa åtgärder så långt möjligt inte bidra till att försvåra rennäringens bedrivande. Länsstyrelsen bedömer att ur rennäringssynpunkt är de föreslagna sträckningarna runt naturreservat Karsberget, blivande naturreservat Stor-Pållar samt Ol-Larsberget sämre än att följa parallellt med befintlig ledning. Länsstyrelsen anser att för rennäringen är det bäst med kompaktstolpar hela vägen mellan Messaure och Risudden och inte bara i naturreservaten. De alternativa sträckningarna innebär negativa konsekvenser samt kumulativa effekter. Renflyttleder skyddas enligt 94 § punkt 1 i rennärlagslagen.

Naturmiljö – Kompaktstolpar genom naturreservat Karsberget innebär fortfarande att dispens från naturreservatföreskrifterna krävs, även om intrånget blir mindre än i det ursprungliga förslaget. Både norr och söder om naturreservatet finns skog med höga naturvärden. En breddning av skogsgatan vid naturreservatet skulle innebära att värdefull skog avverkas. Länsstyrelsen anser att mer detaljerad beskrivning av påverkan samt motivering till åtgärdens påverkan på naturreservatets syfte krävs innan det går att avgöra om dispens kan medges.

I underlaget påtalar Svenska kraftnät att delområde 2 saknar utbyggt vägnät och att anläggning av arbetsvägar kommer krävas, vilket ökar intrånget vid de alternativa sträckningarna. Underlaget beskriver dock inte detta intrång utförligt, då beskrivning av arbetsvägar inte finns med. Underlaget redovisar inte heller hur anläggande av ledningen i våtmarksområden kan utformas. Påverkan på våtmarkers hydrologi är beroende av om stolpar kan uppföras på fast eller blöt mark, om byggnationen kan ske på tjälad och snötäckt mark etc. Länsstyrelsen anser att det således är svårt att bedöma de alternativa sträckningarnas påverkan på naturmiljön. Länsstyrelsen anser dock att alternativet mellan C-M-P-H är det mest lämpliga ur naturmiljösynpunkt, eftersom det undviker intrång i naturreservat Karsberget samt till stor del går över kalhyggen och produktionsskogsområden. Länsstyrelsen anser att ledningen bör gå parallellt med den befintliga bilvägen öster om Karsberget.

Att dra den nya kraftledningen norr om Stor-Pållar innebär en större fragmentering av landskapet och okänd påverkan på stora värdefulla våtmarker. Gällande det nya naturreservat Stor-Pållar bedömer länsstyrelsen att alternativet med kompaktstolpar ger minst påverkan på naturmiljön om följande punkter följs:

- > Breddning av maximalt 15 meter av skogsgatan följs och anpassas för att undvika skada på naturvärden. Intrånget bör så långt som möjligt undvikas i skogsmark, då skog med höga naturvärden skulle avverkas.
- > Breddning av ledningsgatan vid Stor-Pållar samråds med länsstyrelsen innan åtgärden genomförs. Breddningen ska märkas ut i fält vid ett gemensamt fältbesök.
- > I den västra delen sker breddningen av skogsgatan på söder sida om den befintliga transmissionsnätsledningen, så att det blivande naturreservatet inte berörs.

Vid Ol-Larsberget passerar det alternativa sträckningsförslaget ett annat värdefullt område som utgörs av skog med kända höga naturvärden samt ingår i ett område som

utreds för reservatsbildning. Länsstyrelsen föreslår två alternativa sträckningar för att minimera nytt intrång i värdefulla skogsmiljöer.

Länsstyrelsen informerar om att arbetet med det planerade naturreservatet Kanibäcken har pågått under 2020 och framför att denna sträckning inte har ändrats sedan avgränsningssamrådet våren 2020. Kanibäcken har mycket höga naturvärden och ingrepp i kantzonen, grumling och sedimenttransport påverkar dessa värden negativt. Länsstyrelsen förespråkar en alternativ sträckning som undviker detta. Om en ledningsgata ändå måste avverkas där vattendraget korsas anser länsstyrelsen att skogsgatans bredd bör minimeras vid vattendraget, om möjligt med hjälp av kompaktstolpar. Beskuggande växtlighet måste lämnas kvar. Bäckens bör inte korsas av maskiner, men om maskiner måste passera ska en tillfällig bro anläggas.

Landskapsbild – Länsstyrelsen anser att parallellgående ledningar påverkar landskapsbilden minst, då landskapet redan är påverkat till viss mån. De alternativa sträckningarna skulle inom delområde 2 få större konsekvenser på landskapsbilden med nya intrång av skogsgator, vägar och upplag med mera. Vid parallellgång skulle den visuella påverkan bli störst med kompaktstolpar då de är högre, men samtidigt intrånget mindre då skogsgatan blir smalare. Ur ett landskapsperspektiv är det viktigt att inte blanda stolptyper, då olika stolphöjder kan ge ett rörigt intryck. Sämst ur landskapsperspektiv är där korsningspunkter skapas, då de tar stor plats och blir väldigt höga och synliga.

Kulturmiljö – Om någon av de alternativa sträckningarna blir aktuella för byggnation inom delområde 2 ska tidigt samråd ske med kulturmiljöfunktionen. Detta eftersom det kan krävas att arkeologisk förundersökning av fornlämningar som kan beröras.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen.

Rennäring – Svenska kraftnät ämnar undvika nya intrång på samebyars betesmarker så långt det är möjligt. Dialog med berörda samebyar sker kontinuerligt under projektets gång och samtliga samebyar har meddelat att de förordar parallella ledningar för att minimera intrånget på rennäringsområdet. Kompaktstolpar hela sträckan mellan Messaure till Risudden är inte möjligt, då dessa inte kommer att accepteras av Försvaret eftersom de är högre än portalstolpar. Det skulle även innebära att den befintliga ledningen måste tas ur drift under en lång period medan kompaktstolparna byggs vilket är mycket negativt för elförsörjningen. Kompaktstolpar förbi naturreservat Karsberget och det nya naturreservatet Stor-Pållar är drifttekniskt

möjligt genom en god avbrottsplanering då det är kortare sträckor där den befintliga ledningen enbart behöver tas ur drift en kort period. För redogörelse över Svenska kraftnäts samlade svar kring rennäringsen, se avsnitt 5.3.

Naturmiljö – En utformning med kompaktstolpar genom naturreservat Karsberget skulle innebära en breddning på maximalt 15 meter i naturreservatet. Vidare undersökningar och beskrivning av påverkan kommer att redovisas i det fall en dispensansökan blir aktuell.

Bygg- och arbetsvägar brukar vanligtvis projekteras under detaljprojekteringsfasen som genomförs efter att ansökan om koncession skickats in, och kan inte redovisas i detta skede. Vid byggnation genom känsliga områden, som bland annat våtmarksområden, är tjälad mark att föredra och planeringen av byggnationen kan anpassas, då det minimerar risken för markskador. Svenska kraftnät redovisar inget sträckningsalternativ som går mellan punkterna C till H, utan redovisar sträckningar som går från A till H och C till E eller F (och därefter vidare och förbi punkt H). Svenska kraftnät tar dock med sig denna synpunkt i det fortsatta arbetet.

Vid det nya naturreservatet Stor-Pållar avser Svenska kraftnät att planera för den sträckning som innebär minst påverkan på naturmiljön i Stor-Pållar. Breddningen av skogsgatan kommer således att anpassas och Svenska kraftnät har sedan det kompletterande samrådet avslutats fört ytterligare dialog med länsstyrelsen angående detta. Breddningen kommer att märkas ut i fält i samråd med länsstyrelsen.

Svenska kraftnät tar med sig länsstyrelsens synpunkt och förslag på sträckningar vid Ol-Larsberget i det fortsatta arbetet.

Svenska kraftnät har utrett länsstyrelsens förslag på alternativ sträckning på högre höjd vid Kanibäcken, men konstaterade vid ett fältbesök att terrängen inte var fördelaktig. Länsstyrelsens förslag skulle medföra ett mycket långt spann (ca 700 m, ett normalt spann är ca 300 m) vilket skulle kräva extra höga stolpar. Eftersom förslaget ligger inom Totalförsvarets stoppområde för höga objekt är det inte möjligt för Svenska kraftnät att bygga sådana extra höga stolpar som skulle krävas på platsen. Vid Kanibäcken är det dock möjligt att spara lågväxande vegetation som skuggande växtlighet. Svenska kraftnät har bedömt att den föreslagna sträckningen innebär ett mindre ingrepp i naturmiljön vid Kanibäcken än den alternativa sträckningen som utretts. Detta kommer att redovisas i kommande MKB. Om passage med maskiner över bäcken krävs kommer en provisorisk bro att anläggas och raseras efter att byggnationen är genomförd.

Landskapsbild – Svenska kraftnät tar med sig länsstyrelsens synpunkter angående landskapsbilden i det kommande arbetet med att beskriva påverkan på landskapsbilden i MKB.

Kulturmiljö – Svenska kraftnät kommer att ha samråd med kulturmiljöfunktionen om någon av de alternativa sträckningarna blir aktuella för koncessionsansökan och om fornlämningar berörs.

Gällivare kommun har inkommit med tre yttranden vilka redogörs för separat.

#174 Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningens Flygplatschef informerar om att Gällivare flygplats berörs på första biten från Messaure ned till vinkeln västerut. Det är flygplatsens MSA-yta som inom den aktuella sektorn sydost är maximalt 3 100 fot i undersidan.

#183 Miljö-, bygg- och räddningsnämnden anger att det är önskvärt att ledningsdragningsarna sker utanför skyddade områden då det torde göra mindre påverkan på omgivningen. Miljö-, bygg- och räddningsnämnden förordar i första hand sträckning A-K, då den sträckning synes ta störst hänsyn till de naturvärden som påträffats vid inventeringen.

#197 Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen anser att det bästa alternativet är att använda befintlig ledningsgata och om möjligt använda kompaktstolpe hela sträckan för att minimera ledningsgatans bredd. Om detta inte är tänkbart anser Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen att den alternativa sträckningen mellan A-K är det bästa förslaget utifrån resultatet från naturvärdesinventeringen. Dock borde kompaktstolpar även användas för detta alternativ, då bredden och ledningsgatans anspråk minimeras på marken.

Svenska kraftnäts kommentarer: Den planerade transmissionsnätsledningen går i kanten av MSA-ytan och kommer maximalt bli 37 meter hög. Ledningen bedöms således inte påverka eller hindra flygtrafiken från flygplatsen i Gällivare.

Att uppföra planerad ledning som kompaktstolpe hela sträckan är inte aktuellt, då den stolptypen generellt är högre än portalstolpar och skulle således utgöra högre hinder för Försvarets verksamhet. Att placera den befintliga och planerade ledningen så nära varandra som föreslås genom reservaten är inte optimalt ur driftsäkerhetssynpunkt vilket därmed endast kan accepteras på mycket korta sträckor. Närbyggda kompaktstolpar är således bara aktuellt på vissa sträckor vid passage av känsliga naturreservat.

Svenska kraftnäts svar avseende samlokalisering bemöts samlat i avsnitt 5.2.

4.2 Sektorsmyndigheter enligt hushållningsförordningen

I denna del redogörs för yttranden som inkommit i det kompletterande samrådet från sektorsmyndigheter som anges i 2 § hushållningsförordningen. Följebrevet ”inbjudan till samråd remissinstanser” som skickades ut återfinns i bilaga 11. Lista över yttranden som inkom under det kompletterande samrådet redovisas i bilaga 16.

Följande sektorsmyndighet har meddelat att de avstår från att yttra sig:

#172 Havs- och Vattenmyndigheten (HaV).

#164 Sveriges geologiska undersökning (SGU) ger generellt i detta samråds-skede för infrastrukturprojekt inte platsspecifika yttranden, utan hänvisar till SGU:s allmänna riktlinjer.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät kommer att beakta SGU:s allmänna riktlinjer i det fortsatta arbetet.

#184 Strålsäkerhetsmyndigheten har inga ytterligare synpunkter än de som lämnats i tidigare remissvar.

Svenska kraftnäts kommentarer: Se Svenska kraftnäts bemötande till tidigare yttrande #101 i avsnitt 2.2.

#190 Sametinget informerar om att de alternativa sträckningarna berör Gällivare skogssameby och Ängeså koncessionssameby och noterar att berörda samebyar inte finns med på sändlistan för utskickat av det kompletterande samrådet. I underlaget framgår att fortsatt dialog ska ske med samebyarna. De är sakägare och ska ha möjlighet att delta och ge inflytande. Sametinget anser att för att nå effektivt deltagande krävs tidsaspekt, ekonomiska resurser samt att inga andra faktorer har låst förutsättningarna.

Sametinget informerar om att en åtgärd som vidtas utanför ett riksintresseområde kan vara otillåten på grund av de konsekvenser den bedöms ha för riksintresset. Svenska kraftnät bör göra en bedömning om området kan vara av sådan avgörande betydelse för samebyarnas möjligheter att bedriva renskötsel och inte strida mot miljöbalken.

Bedömningen ska göras utifrån kumulativa effekter av övrig markanvändning inom området.

För att Sametinget ska kunna ta ställning behöver Svenska kraftnät göra en MKB för berörda samebyars renskötsel. Det är viktigt att berörda samebyar kommer in i ett tidigt skede av MKB-arbetet för att kunna förmedla sina kunskaper och syn på den planerade verksamheten. Sametinget poängterar även vikten av att kommande MKB ska utreda vad ökad mänsklig aktivitet kommer innebära för renskötseln samt beskriva hur renskötseln bedrivits tidigare, hur den bedrivs nu samt hur samebyarna tänker bedriva den i framtiden. Detta har betydelse för att förstå markens betydelse. Samernas intresse av att kunna vidmakthålla sin kultur är av betydelse.

Sametinget bedömer att den planerade ledningen kommer att påverka landskapet och bli en ny barriär för renarnas gröna infrastruktur, det vill säga funktionella samband. Ledningen kan även innebära nya svåra passager eller stärka befintliga svåra passager. De åtgärder som tillåts ska göra så lite skada som möjligt på renbete och renars betesro. Det är även viktigt att ljud som kan hämma renars strövnings- och betesro inte tillförs.

Svenska kraftnäts kommentarer: Samtliga samebyar, inklusive Gällivare skogssameby och Ängeså koncessionssameby, som tidigare deltagit i projektet har fått inbjudan till det kompletterande samrådet. Det angavs inte i sändlistan, men samebyarna fick inbjudan med ett anpassat följebrev per sameby.

Svenska kraftnät tar med informationen om åtgärder utanför riksintresseområde i det fortsatta arbetet. Svenska kraftnät har som ambition att den planerade ledningen ska innebära så lite konsekvenser som möjligt för rennäringen och berörda samebyar. Fortsatt dialog kommer att hållas med berörda samebyar för att uppnå detta.

Efterfrågade bedömningar kommer att redovisas i kommande MKB.

För redogörelse över Svenska kraftnäts samlade svar kring rennäringen, se avsnitt 5.3.

#192 Försvarsmakten bedömer att de alternativa sträckningarna inom delområde 2 och 3 som inte går parallellt med befintlig transmissionsnätsledning skulle innebära en påtaglig skada på lågflygningsområdet, som utgör område av betydelse för totalförsvarets militära del. Försvarsmakten motsätter sig således de alternativa sträckningarna. Ytterligare samverkan mellan Försvarsmakten och Svenska kraftnät skulle kunna leda till att ett alternativ för ledningens utformning inte medför att sådan skada kan identifieras för delområde 3.

Försvarsmaktens tidigare ställningstagande att den planerade ledningen behöver samlokaliseras i så nära anslutning som möjligt till befintlig transmissionsnätsledning kvarstår. Försvarsmakten konstaterar att uppförandet enligt någon av de alternativa sträckningarna skulle medföra påtaglig skada, eftersom de inte går parallellt med befintlig ledning. De alternativa sträckningarna medför begränsningar för lågflygningsområdet. Om den föreslagna ledningen dras parallellt med den befintliga ledningen blir flygplaneringen enklare och områdets begränsning minimeras.

Att utföra planerad ledning med högre stolpar än den befintliga ledningen i området riskerar även att innebära begränsningar i den flygande verksamheten, framförallt för stridsflyget. Således kan kompaktstolpar riskera att medföra påtaglig skada på lågflygningsområdet. Försvarsmakten anser att ledningen bör anläggas med stolpar som inte överstiger den befintliga ledningens stolphöjd.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen. Svenska kraftnät har efter det kompletterande samrådet och vidare utredning funnit att det är möjligt att sänka stolparna för planerad ledning i delområde 2 vid det nya naturreservatet Stor-Pållar till samma höjd som befintliga stolpar. För Karsberget har Svenska kraftnät efter det kompletterande samrådet justerat föreslagen alternativ utformning för att minska höjdskillnaderna mellan planerad och befintlig ledning. Fortsatt dialog förs med Försvarsmakten i frågan.

Svenska kraftnät har efter det kompletterande samrådet utrett alternativa sträckningar vid Ol-Larsberget. Fortsatt dialog förs med Försvarsmakten angående passagen av Ol-Larsberget.

#207 MSB informerar att den planerade luftledningen eller de kompletterande alternativa sträckningarna inte kommer ha någon påverkan på Rakelnätets befintliga länkstråk. MSB har inget att invända mot etablering av kraftledningen i området.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna.

4.3 Övriga myndigheter

I denna del redogörs för yttranden från övriga statliga myndigheter. Följebrevet ”inbjudan till samråd remissinstanser” som skickades ut återfinns i bilaga 11. Lista över yttranden som inkom under det kompletterande samrådet redovisas i bilaga 16.

Följande myndigheter och organisationer har inte haft några synpunkter eller något att erinra: Jordbruksverket, Luftfartsverket, Skogsstyrelsen, Statens fastighetsverk, Sjöfartsverket, Elsäkerhetsverket och Tillväxtverket.

#187 Skogsstyrelsen informerar om att en ny kraftledning medför att en viss areal skogsmark tas ur bruk för virkesproduktion, vilket kommer innebära en viss betydelse för berörda markägare avseende pågående skogsbruk. Förutom att virkesproduktion påverkas medför ledningsdragningen en viss negativ påverkan på naturvärden knutna till skog.

Det gäller samrådsplikt alternativt krav på dispens beträffande berörda områden med naturvårdsavtal och biotopskydd. Det ska anmälas till Skogsstyrelsen.

Åtgärder som riskerar att väsentligt förändra naturmiljön, som till exempel åtgärder i områden med stor betydelse för flora och fauna (bland annat nyckelbiotoper), ska anmälas för samråd.

Svenska kraftnäts kommentarer: Den nya kraftledningen kommer i möjligaste mån lokaliseras parallellt med den befintliga kraftledningen och därmed minskas markintrånget och fragmenteringen i skogslandskapet.

Svenska kraftnät avser att anmäla om samråd om naturvårdsavtal, biotopskydd, nyckelbiotoper med mera som berörs av planerad transmissionsnätsledning.

4.4 Intresseföreningar och övriga aktörer

I denna del redogörs för yttranden från intresseföreningar och övriga aktörer, som till exempel verksamhetsutövare. Följebrevet ”inbjudan till samråd intresseföreningar och övriga aktörer” som skickades ut återfinns i bilaga 12. Lista över yttranden som inkom under det kompletterande samrådet redovisas i bilaga 16.

#168 SCA Skog AB (SCA) informerar om att Vattenfall Vindkraft AB driver vindkraftsprojektet Storlandet inom fastigheten Hornberg 6:1, för vilket avtal är tecknat med SCA. SCA förutsätter att Svenska kraftnät har dialog med vindkraftprojektören gällande den planerade transmissionsnätsledningen.

För SCA:s del är det olämpligt att ledningen skulle gå i den nordöstligaste sträckningen (A-K eller B/C-K norr om naturreservat Karsberget och blivande naturreservat Stor-Pållar), eftersom en nyckelbiotop då förstörs. SCA önskar att det nordligaste alternativet för transmissionsnätsledningen undviks och att de södra alternativen förordas.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät för dialog med Vattenfall Vindkraft AB angående vindkraftsprojektet.

Nyckelbiotopen som SCA hänvisar till har naturvärdesinventerats och har naturvärdesklass 1 och således mycket högt naturvärde. Svenska kraftnät tar med sig informationen om att de alternativa sträckningarna som går norr om naturreservaten är olämpliga för SCA i det fortsatta arbetet.

#170 BirdLife Sverige (BirdLife) har tidigare informerat om att kunskaper om fågelvärden i det aktuella området är relativt begränsade. BirdLifes grundinställning är fortsatt att den planerade transmissionsnätsledningen till största delen bör anläggas parallellt med befintlig transmissionsnätsledning. Generellt förordar BirdLife markförlagda ledningar, då dessa har mycket mindre påverkan på fågellivet.

Under naturvärdesinventeringen 2020 identifierades skyddade fågelarter som bör utredas vidare för att säkerställa arternas förekomst i området och vilka skydds- och hänsynsåtgärder som bör vidtas. Fördjupade inventeringar rekommenderas under 2021 för vissa fågelarter. Även en fågelinventering av myrobjekt och naturvärdesobjekt med klass 1 eller 2 rekommenderas under 2021, då många av objekten besöktes efter häckningssäsongen 2020.

BirdLife har inte fått ta del av fullständig information om genomförda inventeringar av rovfåglar, men vid kommande MKB och bedömning av påverkan kommer vidtagen hänsyn för dessa arter bli avgörande. BirdLife vill uppmärksamma om två domar där Mark- och miljööverdomstolen avvisat koncessionsansökningar på grund av rovfågelsförekomst. BirdLife tolkar en av domarna som att avstånd mellan kraftledning och häckningsplats för exempelvis berguv och kungsörn bör vara 2 kilometer, åtminstone på sådana platser där kollisionsrisken bedöms vara påtaglig. BirdLife utgår från att detta avstånd kommer att hållas för den planerade transmissionsnätsledningen.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har fått ta del av information om fågelinventeringar från Vattenfall Vindkraft AB angående vindkraftsprojekt Storlandet samt planerar att genomföra ytterligare fördjupade fågelinventeringar på valda platser där planerad ledning kan ge risk för negativ påverkan på fågellivet.

Svenska kraftnäts svar avseende samlokalisering och markkabel bemöts samlat i avsnitt 5.2.

#176 Gällivare allmänningsskog förordar att den nya ledningen dras i befintlig kraftledningsgata. Den nya sträckningen tar för mycket skogsmark i anspråk samt inskränker på framtida vindkraftsbyggande.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen.

Svenska kraftnäts svar avseende samlokalisering bemöts samlat i avsnitt 5.2.

#193 Vattenfall Vindkraft AB (Vattenfall Vindkraft) informerar om att de har inlett en ansökningsprocess för tillstånd att uppföra och driva en vindkraftpark (Storlandet) med upp till 120 vindkraftverk med en totalhöjd, inklusive rotorblad, på maximalt 295 meter. Detta projektområdes södra del angränsar till Svenska kraftnäts föreslagna ledningsdragning i delområde 2. Vattenfall Vindkraft har samrått med Svenska kraftnät om denna vindkraftpark. Att ta fram en MKB för vindkraftparken har påbörjats och denna kommer att skickas in med tillståndsansökan.

Området som vindkraftparken planeras i ligger i ett glesbefolkat område, har goda vindförhållanden samt ligger nära elnätsanslutningar. Delar av området är även utpekade av Gällivare och Bodens kommuner som prioriterade områden för vindkraft. Vindkraftsprojektet kommer att utgöra en viktig del av den framtida förnybara energiförsörjningen både regionalt och på nationell nivå.

Den planerade 400 kV ledningen föreslås uppföras genom det planerade vindkraftsområdet. Etableringen av vindkraft, främst antal vindkraftverk och byggbarhet, kommer vid en sådan dragning påtagligt försvåras, eftersom stora markytor som är lämpliga för vindkraftverken tas i anspråk. Det gäller inte bara själva ledningsgatan, utan även buffertzonen från ledningsgatan. Till vindkraftverken måste avstånd av minst 305 meter hållas, eftersom höga objekt av säkerhetsskäl inte får kunna falla på Svenska kraftnäts ledningar. För att minimera påverkan på vindkraftsprojektet förespråkar Vattenfall Vindkraft således att den planerade ledningen lokaliseras i anslutning till befintlig infrastruktur, det vill säga i projektområdets västra del.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät delar Vattenfall Vindkrafts syn om att en sträckning som går parallellt med befintlig transmissionsnätsledning genom delområde 2 påverkar projektområdet för Storlandet mindre än de alternativa sträckningarna som går enligt A-K eller B/C-K. Svenska kraftnät tar med sig Vattenfall Vindkrafts synpunkter i det fortsatta arbetet.

#194 Telia Elskyddsärenden (Telia) har inga specifika synpunkter i ärendet, men önskar att så långt som möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning. Om Telia tvingas vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda fiber- och kopparkablar eller anläggning för att möjliggöra Svenska kraftnäts exploatering förutsätter Telia att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tar med sig Telias synpunkter i det fortsatta arbetet. Svenska kraftnät delar Telias uppfattning att den part som initierar flytt eller anpassning av annans anläggning står för de direkta kostnaderna.

#195 Norrbottens Ornitologiska Förening (NOF) informerar om att kunskapen om fågellivet i de två aktuella områdena är begränsad och föreningen har således följande inställning:

- > Markkabel är det bästa alternativet och NOF förordar det i vissa fall när ledningar korsar sund mellan två sjöar eller liknande. Detta för att höga kraftledningsstolpar innebär hinder för fågelflyttning.
- > När det gäller luftledning på land förordar NOF nästan uteslutande parallellgång med befintlig infrastruktur, vilket minskar risken för fågelkollisioner. Detta har NOF även rekommenderat vid passager av skyddade områden.
- > För att minska intrång i till exempel naturreservat och nationalparker anser NOF att det är bättre att bygga en luftledning med vertikal separation istället för horisontell, eftersom arealen av ianspråktagen mark minskar.
- > Vid övergångar av vattendrag över myrar samt längs med ås- eller bergshöjder förordar NOF användning av fågelavvisare av typen Fire-fly.
- > Anläggningsarbeten bör tidsmässigt undvikas under häckningstid för exempelvis örnen och falken.
- > Vid intrång i naturreservat bör kompensationsområden i form av utvidgning av reservaten undersökas.
- > Behov av fördjupade inventeringar för exempelvis tjäder, orre med mera kan bli aktuellt.

NOF anser således att parallell ledningssträckning ska utvärderas utifrån alla aspekter och inte bara reservatsintrång samt att ledningssträckningar runt naturreservaten ska beskrivas utifrån ledningslängd, underhållsvägar och övrig belastning på natur- och fågelliv. Båda alternativen bör utformas så att de är jämförbara. NOF fäster särskild vikt på alternativens verkan på häckande fåglar, passage över våtmark och andra viktiga habitat. Sträckningsalternativen som går norr om naturreservaten innebär att naturreservaten blir inringade av kraftledningar, vilket ökar risken för fågelkollisioner.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät tar med sig NOF:s synpunkter i det fortsatta arbetet. Svenska kraftnät planerar att genomföra ytterligare fördjupade fågelinventeringar på valda platser där planerad ledning kan ge risk för negativ påverkan på fågellivet.

I identifierade riskområden kommer Svenska kraftnät att utreda nyttan av att utrusta ledningen med fågelavvisare för att vid behov minska risken för fåglar att flyga in i linorna.

Angående markkabel är det inte ett aktuellt tekniskt alternativ för den planerade ledningen, se avsnitt 5.2.

4.5 Rennäring och berörda samebyar

I denna del redogörs för yttranden från och dialog med samebyar under det kompletterande samrådet. Följebrevet ”inbjudan till samråd samebyar” som skickades ut återfinns i bilaga 13. Lista över yttranden som inkom under det kompletterande samrådet redovisas i bilaga 16.

4.5.1 Dialog med samebyar kompletterande samråd

#177 och #178 Gällivare skogssameby har godkänt minnesanteckningarna från möte om passage av naturreservat Karsberget och planerat naturreservat Stor-Pållar som hölls den 30 september 2020 samt om det kompletterande samrådet som hölls den 18 januari 2021. Syftet med det första mötet var att inhämta samebyns synpunkter kring passagen av naturreservaten och syftet med det andra mötet var att inhämta samebyns synpunkter i det kompletterande samrådet.

Samebyn ser helst parallellbyggnad för att inte nya barriärer ska uppstå i landskapet. Samebyn förstår dock problemet med att bevara urskogen i naturreservaten, som även är viktig för samebyn. Alternativen 2B och 2D som redovisades under mötet (benämns i det kompletterande samrådet som alternativa sträckningar mellan O till G/H och P1 till H) anser samebyn är mycket dåliga, då en flyttled och värdefull betesmark berörs.

Den alternativa sträckningen norr om Stor-Pållar är i sådana fall att föredra om frångång från parallellgång måste göras, men då vill samebyn medverka i fält för att informera var ledningen skulle kunna göra minst skada.

Samebyn undrar varför inte markkabel kan anläggas genom naturreservaten. Svenska kraftnät informerar att en partiell kabelförläggning bland annat innebär terminalstationer på varje ände av markkabeln, vilket skulle innebära att en del mark måste tas i anspråk. Området mellan Karsberget och Stor-Pållar är känsligt för samebyn mellan september-december.

Samebyn förordar parallellgång med kompaktstolpar, då det innebär minst skada på rennaringen. Samebyn anser att de alternativa sträckningarna mellan A till G/H och B till E/F är olämpliga då de förstör betesmark. Den alternativa sträckningen A till G/H berör även en flyttled. Samebyn informerar även att de alternativa sträckningarna mellan B till K och C till K innebär negativ påverkan på hedmark och vår- och höstbetet kring älven. Mellan J till L1/L2 söder om blivande naturreservat Stor-Pållar finns vid Gieddevårre gammelskog och sträckningen skulle innebära negativ påverkan på betesmark.

Nya sträckningar som frångår parallellgång leder till nya skoterleder och negativ påverkan. Samebyn anser att sträckningen mellan A till K är möjlig att utreda i fält.

Samebyn berörs även av den alternativa sträckningen vid Ol-Larsberget och informerar om att den påverkar betesmark. Om Svenska kraftnät inte kan hitta en parallellgående lösning i området önskar samebyn att tillsammans med Svenska kraftnät besöka området för att diskutera vilken sträckning som är mest lämplig ur samebyns synpunkt. Eftersom Försvarmakten är starkt styrande för framkomligheten i området kommer Svenska kraftnät att gå vidare med det alternativ som Försvarmakten förordar. Svenska kraftnät kan däremot med fördel genomföra ett gemensamt fältbesök med samebyn för att diskutera detaljer som stolpplacering och skadeförebyggande åtgärder.

Inför byggnationen önskar samebyn vara med i planeringen för att kunna påverka tidplanen så områden som är kritiska för samebyn undviks under vissa tider. De känsligaste tiderna är kalvningen, cirka en månad under sommaren samt tiden för sarvslakt under september. Samebyn önskar även vara delaktig i vägplaneringen för att undvika vägar som skapar hinder eller problem för renarna. Under byggnationen kan ersättning behövas för att bygga nya hagar, korridorer/slussar med plastnät samt stödutfodring. Samebyn önskar avtal under byggtiden för att säkra samarbete under

byggfasen. Merkostnaden som uppstår under driftfasen behöver kunna regleras. Samebyn informerar om en 130 kV luftledning som byggdes och där det efter några år uppdagades att renarna valde bort en tidigare passage vid en bäck. Då fick samebyn ingen ersättning för att kunna åtgärda passagen. Svenska kraftnät tar med sig dessa frågor om avtal och framtida betesbortfall.

Samebyn har skickat in synpunkter om samverkansavtalet, men har inte fått någon återkoppling. Svenska kraftnät ska följa upp vad som har hänt med avtalet.

4.5.2 Inkomna skriftliga yttranden kompletterande samråd

#173 Ängeså sameby vill helst att den planerade transmissionsnätsledningen och den befintliga transmissionsnätsledningen går parallellt hela vägen som i ursprungsförslaget. Om den planerade transmissionsnätsledningen dras i ny sträckning innebär det för samebyn en större barriär för renarna samt större betesbortfall. Marken söder om den nya ledningsgatan blir svårare att nyttja (till exempel Granbergets naturreservat) som innehåller mycket hänglav, eftersom den föreslagna sträckningen innebär ytterligare hinder än den befintliga transmissionsnätsledningen. Samebyn är mycket rädd om de områden som innehåller hänglav eftersom skogsbruket har gjort att hänglavsområden minskat mycket.

Svenska kraftnäts kommentarer: På grund av att det i berört område parallellt längs befintlig transmissionsnätsledning finns mycket höga naturvärden bedömer Svenska kraftnät att det inte är möjligt med parallellgång på en kortare sträcka. Svenska kraftnät avser att i möjligaste mån undvika att påverka betet.

4.6 Berörda fastighetsägare och allmänheten

I denna del redogörs för yttranden från berörda fastighetsägare och från allmänheten vid det kompletterande samrådet. Följebrevet ”inbjudan till kompletterande samråd berörda fastighetsägare” som skickades ut återfinns i bilaga 14. Annons i tidningar redovisas i bilaga 15. Lista över yttranden som inkom under det kompletterande samrådet redovisas i bilaga 16. Inget yttrande gällande delområde 2 och 3 har inkommit från allmänheten under samrådet.

4.6.1 Delsträcka 5

#162 Björn Karlsson bor i en by i Bäckeästa/Päkkilä och berörs av Svenska kraftnäts planer på att utöka transmissionsnätsledningen som går till Finland. Fastighetsägaren anser att den befintliga transmissionsnätsledningen redan har en bred kraftledningsgata över berörd fastighet och tycker inte att det känns bra att den breddas. Fastighetsägaren undrar varför inte de gamla stolparna kan bytas ut till större stolpar, då skulle

skogsgatan inte behöva breddas samt att det inte leder till någon miljöpåverkan och blir billigare i slutändan.

Svenska kraftnäts kommentarer: Det förekommer att ledningar sambyggs, vilket innebär att en och samma stolpkonstruktion bär upp två eller fler ledningar. I transmissionsnätet är detta emellertid inte önskvärt och något som endast görs i sällsynta fall då nya kraftledningar planeras och byggs. Det har historiskt förekommit sambyggnationer även i transmissionsnätet, men i takt med högre krav på elnätets tillgänglighet behöver driftsäkerheten hela tiden förbättras. Då luftledningar byggs ihop tillförs en svaghet till systemet, vilket kan leda till att enskilda incidenter medför att två ledningar slås ut samtidigt. I fallet med den nya transmissionsnätsledningen till Finland måste ledningarna byggas som separata konstruktioner eftersom en av de huvudsakliga nyttorna med den planerade ledningen är att öka robustheten i växelströmskopplingen mellan Sverige och Finland. Sambyggnationen skulle innebära att denna nytta uteblir.

5 Generella synpunkter om förslaget

I detta avsnitt redogörs för generella och ofta förekommande synpunkter och frågeställningar.

5.1 Produktions- och inkomstbortfall, minskat fastighetsvärde och investeringar

Fyra fastighetsägare (#61 Tord Svallfors, #105 Simon Nilsson, #129 Ann-Helen Johansson och Lars Vennberg samt #117 Barbro Emanuelsson) har uttryckt oro att den nya ledningen kommer leda till minskad avkastning på skogsproduktion eller andra verksamheter. Vissa av fastighetsägarna är även oroliga för att turismen kommer minska, vilket påverkar turistverksamhet negativt.

Tre fastighetsägare (#36 Staffan Staalback, #102 Gunhild Stensmyr och #129 Ann-Helen Johansson och Lars Vennberg) har informerat att de har investerat i renoveringar och restaureringar samt tillbyggt hus på deras fastigheter. En av fastighetsägarna är även orolig för att fastighetsvärdet kommer att minska.

Svenska kraftnäts kommentarer: En utredning av fastigheternas ekonomiska värde görs i ett senare skede när en slutgiltig sträckning är framtagen. Som statligt affärsverk följer Svenska kraftnät lagstiftning gällande exempelvis ersättning för markintrång och behandlar alla intressenter lika.

Intrångsersättning betalas ut till fastighetsägare för den del av fastigheten som fysiskt tas i anspråk av ledningen. Det sker genom att Svenska kraftnät värderar skogs- och åkermark enligt skogs- respektive åkernormen. På denna ersättning läggs 25 %.

När Svenska kraftnät bygger elförbindelser kan ersättning även betalas ut i de fall elförbindelsen innebär att fastighetens marknadsvärde minskar, men att ledningen inte fysiskt tar fastigheten i anspråk, vilket benämns miljö-/företagsskada. Det kan röra sig om bl.a. utsiktsstörningar eller oro för magnetfält.

En syn av fastigheten görs både före och efter det att elförbindelsen har byggts. Därefter gör en oberoende värderingsman en bedömning av minskningen i marknadsvärde och Svenska kraftnät betalar ersättning som motsvarar värdeminskningen om värdeminskningen överstiger 5 procent.

Om en fastighetsägare är direkt berörd av ledningen (företagsskada) och tycker att ersättningen är felaktig kan denne ta upp frågan i den då pågående ledningsrättsförrättningen och låta Lantmäteriet avgöra frågan. Om elförbindelsen går utanför en fastighet (miljöskada) behöver talan väckas hos mark- och miljödomstolen för att få frågan om ersättning prövad.

Läs vidare på Svenska kraftnäts hemsida

<https://www.svk.se/natutveckling/utbyggnadsprocessen/ersattning/>.

Svenska kraftnät för vidare dialog med de fastighetsägare som hört av sig till Svenska kraftnät med synpunkter om ersättningar och ledningens utformning.

5.2 Lokalisering och teknisk utformning

Samlokalisering av ledningar

En kommun (#97, #118, #174, #183 och #194 Gällivare kommun), en myndighet, (#116 och #192 Försvarsmakten), två samebyar (#123 och #173 Ängeså sameby samt #177 och #178 Gällivare skogssameby), två intresseföreningar (#122 Birdlife Sverige och NOF, #170 BirdLife Sverige och #195 NOF), en samfällighetsförening (#89 Vitsaniemi Skifteslag Samfällighetsförening) och två fastighetsägare (#75 och #77 CG Heikinpieti och Eero Heikinpieti samt #58 och #82 Sverker Forsén) har uttryckt att de önskar att den nya ledningen uppförs parallellt med befintliga ledningar.

Motsätter sig en ledningsdragnings

En kommun (#91 Jokkmokk kommun), en fastighetsägare (#104 Bengt Hietaniemi) och två finska privatpersoner (#113 Ympäristöministeriö Miljöministeriet (privatpersoner)) önskar att ledningen uppförs i en annan alternativ dragnings än den/de som redovisas under samrådet.

Markkabel

En fastighetsägare (#58 och #82 Sverker Forsén) önskar att ledningen anläggs som markkabel och två intresseföreningar (#122 Birdlife Sverige och NOF, #170 BirdLife Sverige samt #195 NOF) anger att de generellt förespråkar markkabel.

Svenska kraftnäts kommentarer:

Samlokalisering av ledningar

Svenska kraftnät strävar efter att så långt möjligt samlokalisera den nya ledningen parallellt med de befintliga, då intrången i motstående intressen blir mindre. Då ledningen till stor del planeras parallellt med befintliga luftledningar bedöms påverkan

på bland annat naturvärden, rennäringens intressen, landskapsbilden och Totalförsvarets intressen bli lägre än om en ny ledningsgata etableras i ett sedan tidigare oexploaterat område. På några kortare sträckor bedöms parallellgång inte vara möjligt beroende exempelvis på förekomst av starkt skyddade arter.

Motsätter sig en ledningsdragning

Ledningsprojektet behövs för att förbättra marknadsintegrationen och utjämna elpriser mellan Finland och övriga Norden, för ökad försörjningssäkerhet i Finland och för att ge möjlighet till minskad klimatpåverkan från fossil elproduktion. Mer om behovet av den planerade ledningen finns att läsa i avsnitt 1.2 i samrådsunderlaget för avgränsningssamrådet som genomfördes våren 2020, se bilaga 1.

Vid val av delkorridorer är det många faktorer som behöver vägas samman, som tekniska och ekonomiska aspekter, driftsäkerhet, natur- och kulturmiljö, samhällsintressen samt hur en utbyggnad kan påverka människors hälsa. I stora infrastrukturprojekt är det inte möjligt att helt undvika att några värden påverkas, men Svenska kraftnät strävar efter att minimera påverkan så gott det går. Vid val av delkorridorer har olika värden ställts mot varandra och det alternativ där den samlade påverkan är minst väljs. Detta innebär att det exempelvis inte bara är påverkan på boendemiljön som avgör valet av korridor.

Markkabel

Markkabelteknik i transmissionsnätet (växelström) är ett tekniskt alternativ som endast används under speciella omständigheter där framkomlighet för en luftledning bedöms omöjlig. Det förutsätter att ett markkabelalternativ är tekniskt hanterbart, miljömässigt motiverat och rimligt. Utformningen av kabelförbindelser i 400 kV växelströmsnätet är högteknologisk och det uppstår oftare fel i en 400 kV växelströmkabelförbindelse än för motsvarande luftledningsförbindelse. Felen är dessutom svårare att åtgärda då det tar längre tid att lokalisera var på kabeln felet finns samt att reparationstiden är lång. Det beror bland annat på att reparationer endast kan utföras av vissa högteknologiskt specialiserade personer samt att reparationer av kabelskarvar måste ske i en kontrollerad miljö. Sammantaget leder det till att en 400 kV växelströmkabel har en betydligt lägre tillgänglighet än en motsvarande luftledning. För transmissionsnätets del är en hög tillgänglighet av ledningen viktig för att minimera antalet anläggningar som behöver byggas för att klara avbrottsfria elleveranser.

På senare år har det även uppmärksamats att kabelanläggningar i 400 kV växelströmsnätet kan orsaka försämrad elkvalitet genom att introducera låga

resonansfrekvenser i transmissionsnätet. Försämrad elkvalitet kan till exempel orsaka överspänningar i samband med kopplingar och fel samt övertonsspridning, vilket i sin tur kan leda till haverier i närliggande anläggningar i elnätet och skadlig uppvärmning av elkraftsteknisk apparatur. Några motsvarande problem med resonansfrekvenser uppstår inte i luftledningar. De elkraftsmässiga riskerna innebär att det finns en gräns för hur mycket markkabel som är tekniskt hanterbart i växelströmstransmissionsnätet.

Av dessa skäl övervägs markkabel i 400 kV växelströmsnätet endast under vissa speciella förhållanden. Det kan vara fallet om en ledning är nödvändig men

- > det är tekniskt svårt eller omöjligt att bygga en luftledning på platsen (till exempel i stora vattenområden) eller
- > det inte är möjligt att hitta en lokalisering där luftledning skulle anses tillåtlig enligt miljöbalken (till exempel om tätbebyggda områden inte kan undvikas eller om ett riksintresseområde inte kan undvikas och en luftledning på platsen, trots skyddsåtgärder, skulle orsaka en påtaglig skada på riksintressets värden).
- > Förutsättningarna för att i sådana speciella fall kabelförlägga en del av en 400 kV växelströmsledning är då att det sammantaget skulle medföra mindre miljöpåverkan än om hela ledningen uppförs som luftledning. Det är nämligen inte givet att en 400 kV växelströmsmarkkabelförbindelse skulle medföra mindre påverkan på till exempel natur- och kulturmiljö än en luftledning, eftersom markkabel kräver stora markingrepp. Det förutsätter även att den ökade kostnaden för en sådan kabelförläggning bedöms rimlig. Investerings- och underhållskostnaden för en markkabel är väsentligt högre än för motsvarande luftledning och har därtill bara hälften så lång teknisk livslängd. Exakta kostnader kan inte anges då de är beroende av dagspriset på koppar och aluminium, markförhållanden där kabeln ska anläggas med mera, men de planeringsvärden som Svenska kraftnät använder för närvarande är att en luftledning för 400 kV växelström beräknas kosta cirka 15 miljoner kronor per kilometer. En kabelförbindelse med samma kapacitet består normalt av ett schakt och nio kablar i stadsmiljö och beräknas kosta cirka 59,5 miljoner kronor per kilometer. På landsbygden består en kabelförbindelse med samma kapacitet av två schakt med sex kablar och beräknas kosta cirka 53 miljoner kronor per kilometer. Till själva kabelkostnaderna tillkommer kostnader för reaktiv kompensering om cirka 10 miljoner kronor per kilometer. Ett kabelalternativ blir således cirka 4-5 gånger dyrare än ett

luftledningsalternativ och detta avser enbart investeringskostnaden. Planeringskostnaderna är baserade på Svenska kraftnäts senaste upphandlingar och utvärdering av tidigare projekts efterkalkyler.

När det gäller projekt Messaure till korsningspunkten vid Torne älv och vidare till Keminmaa är den fortsatta bedömningen att det finns framkomlighet för en luftledning längs hela sträckan.

5.3 Konsekvenser för rennäringen

Flera berörda samebyar (se avsnitt 2.4 och 4.5), två myndigheter (#100 och #191 Länsstyrelsen i Norrbottens län samt #98 och #190 Sametinget) och en part i samrådet enligt Esbokonventionen (#113 Miljöministeriet, se yttrande från Renbeteslagens förening) har uttryckt oro för hur rennäringen kommer påverkas av den planerade ledningen under både bygg- och driftsfaserna. Oron rör bland annat mänsklig närvaro under kalvningsperioden, ljud- och ljuseffekter från ledningen, skogsgatans påverkan på renarnas naturliga beteende och kumulativa effekter.

Både Länsstyrelsen i Norrbottens län och Sametinget har lämnat information och synpunkter på vilka uppgifter gällande rennäringen som de önskar ska beskrivas i kommande MKB.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät avser att utvärdera och redovisa enligt Sametingets vägledning för hur samisk markanvändning ska integreras i MKB-processen. Svenska kraftnät avser även att lämna de uppgifter som länsstyrelsen önskar.

Svenska kraftnät avser även att under projektets alla faser fram till drift kontinuerligt föra dialog med berörda samebyar enligt önskemål så deras verksamhet och renar påverkas så lite som möjligt.

5.4 Konsekvenser för kulturmiljön och rekreation

En kommun (#88 Haparanda kommun), en myndighet (#98 Sametinget), en fastighetsägare (#129 Ann-Helen Johansson och Lars Vennberg) och en part i samrådet enligt Esbokonventionen (#113 Miljöministeriet, se yttrande från Tornedalens museum) har uttryckt oro för att den kulturella miljön kommer påverkas negativt av den planerade ledningen.

Haparanda kommun har även meddelat att hänsyn bör tas till friluftsliv i fortsatt planering av ledningen. Två fastighetsägare (#61 Tors Svallfors samt #129 Ann-Helen

Johansson och Lars Vennberg) har framfört att möjlighet till rekreation finns på deras fastigheter.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät har genomfört arkeologiska utredningar för att kunna komplettera kunskapsunderlaget samt genomfört anmälan om samråd enligt kulturmiljölagen med Länsstyrelsen i Norrbottens län under 2020. Svenska kraftnät kommer att behandla kulturmiljö och rekreation som separata miljöaspekter i kommande MKB där konsekvenserna av ledningen bedöms.

Gällande ledningens konsekvenser för samiska kulturvärden kommer det stämmas av med respektive sameby.

Den planerade ledningen bedöms inte försvåra utövandet av friluftsliv eller möjligheten att uppleva rekreation i projektområdet.

5.5 Konsekvenser för turism

En samfällighetsförening (#89 Vitsaniemi Skifteslags Samfällighetsförening) och fyra fastighetsägare (#61 Tors Svallfors, #75 och #77 CG Heikinpieti och Eero Heikinpieti, #102 Gunhild Stensmyr och #129 Ann-Helen Johansson och Lars Vennberg) har uttryckt oro för att ledningen kommer att påverka turismen negativt.

Svenska kraftnäts kommentarer: Svenska kraftnät bedömer i samrådsunderlaget att turistmål med regionala värden, som till exempel vid Torne älv och Kalixälven, har höga värden i form av visuella upplevelser och fiske. Konsekvenserna för turismen kommer utredas vidare i kommande MKB.

Vid Torne älv förekommer fisketurism och genom att samlokalisera den planerade ledningen parallellt med den befintliga ledningen minskar konsekvenserna för fisketurismen.

5.6 Hur miljökonsekvensbeskrivningen utvecklas efter inkomna synpunkter

I detta avsnitt redogörs sammantaget för synpunkter som lett till förändringar eller tillägg i miljökonsekvensbeskrivningen.

5.6.1 Förändring av innehåll och utformning av MKB

Svenska kraftnät kommer att använda föreslagen innehållsförteckning som presenteras i underbilaga 10 till samrådsunderlaget för avgränsningssamråd som genomfördes våren 2020 i bilaga 1, med följande tillägg eller förtydligande:

- > Beskrivning av rivningsarbete av befintlig ledning i samband med uppförande av kompakstolpar genom naturreservaten Karsberget och Stor-Pållar.
- > Bedömning av ledningens miljöeffekter på potentiellt förorenad mark.
- > Bedömning av ledningens gränsöverskridande effekter.
- > Bedömning av ledningens miljöeffekter på fågellivet.
- > Bedömning av ledningens påverkan på jordbruk.

5.6.2 Ytterligare utredningar inför framtagande av MKB

Svenska kraftnät kommer att fortsätta föra dialog med berörda samebyar längs hela ledningens sträckning för att minska konsekvenserna för rennäringen.

5.6.3 Avgränsningar av MKB

Svenska kraftnät har valt att avgränsa kommande MKB utifrån tid, geografiskt område och sak.

MKB:n avgränsas i tid till att beskriva nuläget och projektets påverkan och konsekvenser under bygg- och driftskedena.

Svenska kraftnät redovisar och bedömer konsekvenser för objekt och intressen som ligger inom den planerade skogsgatan och dess direkta närhet som kommer att direkt påverkas av den planerade ledningen under både bygg- och driftskede. Svenska kraftnät bedömer även konsekvenser för intressen som inte berörs direkt och kan beröras indirekt, som till exempel landskapsbild, influensområden etcetera. I möjligaste mån beskrivs även de kumulativa konsekvenserna från planerad ledning tillsammans med närliggande projekt i såväl Svenska kraftnäts som andra verksamhetsutövares regi.

MKB:n avgränsas i sak gällande miljöaspekter och för vilket/vilka tillstånd MKB:n utgör underlag för.

Bilageförteckning

1. Samrådsunderlag avgränsningssamråd
2. Sändlista avgränsningssamråd samt kompletterande samråd
3. Följebrev inbjudan till samråd remissinstanser
4. Följebrev inbjudan till samråd berörda fastighetsägare
5. Följebrev inbjudan till samråd samebyar
6. Annonsering dagstidningar avgränsningssamråd
7. Lista över inkomna yttranden avgränsningssamråd
8. Samrådsunderlag samråd enligt Esbo-konventionen
9. Lista över inkomna yttranden Esbosamråd
10. Samrådsunderlag kompletterande avgränsningssamråd
11. Följebrev till inbjudan till kompletterande samråd remissinstanser
12. Följebrev till inbjudan till kompletterande samråd intresseföreningar och övriga aktörer
13. Följebrev till inbjudan till kompletterande samråd samebyar
14. Följebrev till inbjudan till kompletterande samråd berörda fastighetsägare
15. Annonsering dagstidningar kompletterande avgränsningssamråd
16. Lista över inkomna yttranden kompletterande avgränsningssamråd
17. Informationsbroschyr (PCI)